

NIKOLA TESLA a jeho deníky

Jan B. Hurych

SEZNAM KAPITOL

- [Úvodem](#)
- [Těslův životopis](#)
- [Moje vynálezy \(My Inventions\)](#)
- [Deník z Kolorada](#)
- [FBI složka o Teslovi \(1\)](#)
- [FBI složka o Teslovi \(2\)](#)
- [FBI složka o Teslovi \(3\)](#)
- [FBI složka o Teslovi \(4\)](#)
- [Závěr](#)
- [Záložka](#)

První část seriálu o Teslovi.

Copyright Jan B. Hurych. Kopírování tohoto materiálu není dovoleno. Pro přetisk, publikování nebo jinou reprodukci, ať už vcelku nebo jen zčásti, je třeba nejdříve získat svolení autora. Všechna jména osob a institucí jsou fiktivní vyjma tam, kde je vyloženě stanoveno jinak.

**POKUD SE VÁM TATO KNIHA LÍBILA, NAVŠTIVTE "KNIHY OFF LINE",
ke stažení zdarma, pro PC i te ky: <http://hurontaria.baf.cz/KNIHY/>**

BOL-37-124, rev. 0

O Teslovi už bylo napsáno plno knih, článků, studií a hlavně nesmyslů. Vyznat se v tom všem není pochopitelně snadné. Rozhodl jsem se proto si v tom udělat pořádek a vyšla z toho tato série článků. Tato první kniha, "NIKOLA TESLA A JEHO DENÍKY" se zabývá jen tím, co Tesla sám napsal nebo co o něm napsali v úředních záznamech a složkách. Oboje bylo už vlastně předem zaměřené a předpojaté.

Tesla si dokonce napsal sám svůj životopis, ze kterého je jasné, že nikdy nepochyboval o svých geniálních schopnostech a původně měl jistě v úmyslu v té knize vysvětlit, jak se ke svým nápadům dostal. Tím se ale ve své knize zabývá poměrně málo a jeho vysvětlení, že měl jistou vizualizaci (patrně po chorobě v dětství) a že to vše "předem viděl ve své mysli", je poněkud pochopitelně nedostačující a možná i nepřesvědčivé. Přitom víme, že si Tesla vše předem vypočítával a zapisoval do svých deníků, z nichž většina je ovšem dnes patrně ztracena.

Jeho koloradský deník, který se zachoval a který v této knize též rozebíráme, je na druhé straně plný technických výrazů, vzorců a výpočtů, ale jen velmi málo nějakého vysvětlování. To je pochopitelné, uvážíme-li, že si Tesla psal dvě deníky jen pro sebe a neuvažoval o tom, že by je někdy publikoval.

Zajímalo mě, kam se poděly ostatní deníky a náhodou jsem našel kopii FBI složky na Teslu, která pojednává hlavně o tom, co se stalo s dokumenty v Teslově pozůstalosti. Bylo to uprostřed druhé světové války a zatímco byla složka původně tajná, jedna část byla později odtajněna. Také tato FBI složka byla předpojatá, obzvláště původní tvrzení, že FBI o denících nic neví. Jak jsem se ale probíral tou složkou, objevovaly se nové, zajímavé detaily, které začaly potvrzovat to, co jsem si hned od začátku myslel, když jsem četl i "mezi řádky". Ale o tom se už dočtete v této knize.

Jan B. Hurych

Nikola Tesla byl osobností, kterou není nikdy možno přecenit - stále a stále se dovídáme nové věci, které kdysi předvídal a teprve moderní technologie je pomohla uskutečnit. Jeho genius se vyrovnal Edisonovi a v mnohém jej ještě předčil. Tesla totiž studoval elektrické inženýrství a mnohé své objevy založil právě na teoretickém, předběžném výpočtu, zatímco Edison dostal nějaký nápad a nedal své skupině inženýrů pokoj, dokud mu nepřinesli řešení. Oba byli ovšem vynikající v tom, že dovedli předvídat, což je něco, co dnešní době hrozně chybí - my umíme většinou už jen aplikovat známé věci. Teprve až když se s aplikací už dál nedostaneme, začínáme přemýšlet o novém způsobu či nové technologii. Jistě, pokrok potřebuje i skvělé aplikanty, ale stejně tak potřebuje novátorství a Tesla i Edison byli především originální myslitelé.

Už Teslův život je velice zajímavý. Ač se narodil v Chorvatsku (10 července 1856), byl vlastně Srb. Jeho otec byl kněz, matka dcera kněze, ale jablko se odkutálelo daleko od stromu - Nikola sám měl už od mládí nadání pro technické věci. Odešel studovat do Grazu na rakouskou Polytechniku, údajně prý použití střídavého proudu. To se zdá poněkud přehnané, protože před Teslou vlastně žádné použití nebylo: transformátor a motor na střídavý proud totiž vynalezl až Tesla. Po třech letech, aniž studia dokončil, odešel do Slovinska a později do Prahy, na tehdejší Karl-Ferdinand Univerzitu, vzniklou v sedmáctém století (spojením starodávné Karlovy Univerzity s poměrně mladým Jezuitským Klementinem - Karolinum se zase oddělilo až v roce 1918). I Prahu opustil už po roce - asi zjistil, že současné školství nevyhovuje jeho vynalézavému duchu.

Tesla měl ovšem ještě něco: jak vypráví ve svých pamětech, už od mládí trpěl podivnými záblesky světla,

kdy viděl svoje vynálezy už předem přímo před očima, ještě než začal stavět nějaké modely. Tato vizualizace odpovídá prý jakémusi grafickému myšlení, dokonce prý měl i záblesky různých situací z minulosti. Ač se to zdá podivné, i když jedná se o určitý druh fyzické abnormality, souvisí to více s tím, jak jeho mozek pracoval spíše než s něčím supernaturálním.

Z Prahy odešel do Maďarska, tam dělal u telefonní firmy, kde se brzo stal hlavním elektrotechnikem a později i inženýrem prvního maďarského telefonního systému. Česká firma Tesla je ovšem zkratka pro "TEchniku SLAboproudou", ale zároveň i hříčka na Teslovo jméno, i když s firmou neměl nikdy nic společného. V Maďarsku také vynalezl něco, co podle jedněch měl

být telefonní zesilovač, podle jiných jen tlampač, reproduktor.

Po dvou letech odchází Tesla do Paříže (1882), kde dělá pro *Continental Edison Company* a v té době právě také už vynalezl indukční motor a jiné přístroje s točivým magnetickým polem, na které dostal později i patent. A opět, po dvou letech Tesla odchází, tentokrát do Ameriky (1884), s doporučujícím dopisem pro Edisona. U něj pak pracoval na různých elektrických problémech a předělával Edisonovy poměrně neúčinné generátory stejnosměrného napětí.

Zde je potřeba odbočit: zatímco Edison vsadil vše na *stejnosměrný proud*, nemohl překonat jeden velký problém: vedení na velké vzdálenosti trpělo i velkou ztrátou napětí ve vodičích. Tesla mu tedy vymyslel několik patentů, za což mu Edison nic nezaplatil a dokonce mu ani nechtěl přidat na jeho poměrně ubohém platu. Na Teslovo naléhání, aby přešli na střídavé napětí (které lze zvýšit poměrně levně transformátorem a snížit tak kvadraticky ztráty ve vedení) odpovídal Edison negativně - patrně tomu Teslovu třífázovému systému ani moc nerozuměl. Ovšem nesmíme Edisona podceňovat - on to byl, který vymyslel paralelní zapojení spotřebičů, kteroužto věc kupodivu nevydumali ani fundovaní inženýři. Také se poslední dobou uskutečňuje stejnosměrný přenos velmi vysokého napětí, který je efektivní a navíc ušetří měď - nejsou potřeba tři fáze a nulák (to právě umožnily až polovodičové invertory, které Edison neměl).

Tesla tedy odešel a založil si svou vlastní firmu, ale investoři nevěřili jeho nadšení pro střídavý proud a firmu od něj odkoupili pro jiné účely. Nějakou dobu Tesla vylepšoval svůj třífázový motor, teď už bez kartáčků, který předvedl Americkému Institutu Electrických Inženýrů (dnešní IEEE, také jsem v jejich *Transactions* kdysi publikoval jeden článek, j.h. :-) a to v roce 1888. V téže roce vynalezl i Teslovu cívku (vlastně transformátor na vysoké napětí) a začal dělat v Albany pro Jiřího Westinghouse. V té době také už vylepšoval vakuové diody a lampy na rentgenové záření, napájené vysokým napětí právě z Teslovy cívky, ale bez pomocné elektrody. Tím dostával paprsky X o vysoké energii. Tesla tvrdil, že se jedná o transversní, longitudální vlnění, což také později vědci potvrdili. On to také byl, ktd první uvažoval o bezdrátovém přenosu energie a ač mu to bylo dlouho upíráno, byla mu později uznána i prioritá objevu radiových vln a radarového přenosu, dokonce i před Marconim.

Jeho pokusy s neonovými trubicemi, kdy vedl proud k jejich napájení přes vlastní tělo nebo když umístěn ve Faradayově kleci si klidně četl, zatímco kolem práskaly vysokonapěťové výboje, to vše nejsou žádné legndy. Tesla také používal tento showmanship, ale jen k získání investorů a peněz pro své pokusy.

Bylo mu pětatřicet, když si v New Yoku otevřel laboratoř, která se stala proslulou jeho pokusy. Tehdy totiž Tesla pracoval na různých aplikacích rezonance, hlavně tedy postupného narůstání energie (asi jako u houpačky, když vás nějaký dobrodinec rozhoupává výš a výš :-). V oblasti mechanické rezonance vymyslel malý přístroj, který prý byl schopen zbořit most (podobně jako to dokáže rota vojáků, když jim velitel zapomene dát před mostem rozkaz "Zrušit krok!"). Je dokumentována historka, kdy jeho přístroj málem zboursal blížkou policejní stanici. Když policajti zjistili příčiny vibrací, přiběhli k němu do laboratoře, ale viděli už jen Teslu, jak přístroj rozbíjí velkým kladivem (protože jej jinak nemohl zastavit :-).

Bylo mu 36, když dostal patent na třífázový (dokonce i vícefázový) systém a na přístroje využívající střídavé, případně i rotující pole a by lto on, který vlastně postavil první elektrárnu na střídavý proud na světě, a to na Niagáře. (Ta se bude mimochodem teď rozšiřovat, ale jen o tolik,

kolik dovolí ochranáři a turistika -elektrárna je sice celá ve skále, ale užívá vodopádu vodu :-).

Světová výstava v Chicagu už nebyla ve znamení Edisona, ale Tesly. Celé výstaviště bylo osvětleno střídavým napětím, systémem dodaným Westinghousem, ale navrženým Teslou. Tam tak Tesla i demonstroval vysokofrekvenční efekty: neonové trubice bez drátů se samy rozsvítily ve střídavém poli. Díky bezkartáčovému střídavému motoru to vyhrál třífázový systém na plné čáře. Tím si ovšem naštváli starého Tomáše Alvu Edisona, který jim ovšem vyhlásil válku. Peníze na to měl, zatímco Westinghouse to téměř zruinovalo finančně a aby mu pomohl, Tesla mu předal zdarma svoje patenty, takže už z nich nemohl pobírat poplatky, což ho defakto ožebračilo. Když se firma zvedla, Westinghouse bohužel zemřel a jeho následníci patenty přebírali, aniž by Teslovi něčím přispěli. Od té doby se také datuje Teslův nedostatek financí pro jeho projekty. Jak se říká, žádný dobrý čin nezůstane nepotrestán :-).

Také dnešní zapalovací svíčka pro benzinové métry je vlastně Teslův patent. V roce 1897 si Tesla podal patent na rádiově řízený člun, případně použitelný jako torpédo - blížila se válka. Dokonce přemýšlel i o radiovém použití v robotice. (Poznámka: za druhé světové války se o vývoj radiově řízených torpéd zasloužila i filmová herečka Heddy Lamarr, nám známá spíše jako Heddy Kiesler z Machatého filmu *Extáze*. Kdo jste film viděli, pochopíte, proč asi si změnila jméno :-). Kdo by tehdy tušil, že byla i technicky nadaná?

O dva roky později si Tesla otvírá vysokonapěťovou laboratoř v Colorado Springs, údajně pro bezdrátový přenos do Paříže. Pravdě ovšem odpovídá spíše to, že opět pracoval na rezonanci - vysílal totiž elektromagnetické vlny do země, kde cestovaly až na druhou stranu zeměkoule, tam se odrážely a vracely se zpět, aby zesílily původní vlnění. Získával tím napětí několika milionů voltů a jednou to dokonce spálilo transformátor v blízké elektrárně, odkud Tesla čerpal svou budící energii. Tehdy se Tesla žertem chlubil, že vyrobil větší blesk než pánbůh :-). Tam vlastně také poprvé zaregistroval jakési podivné signály z kosmu. Jeho pokusy s nízkými frekvencemi jsou dnes základem vysílače HAARP, tzv. "ohříváče" ionosféry na Aljašce, o kterém jsme tu už kdysi také psali.

V roce 1900, po debaklu v Coloradu (prostě ho tam s jeho blesky nechtěl :-), Tesla vymyslel zcela nový projekt: radiovou vysílačku pro komunikaci Amerika- Evropa, ve Wardencllyffe, blízko Long Island Sound. Také tento projekt selhal - zda pro nedostatek peněz, to nelze říci - věž, postavená celá ze dřeva, byla nakonec prodána na materiál.

Nobelova cena pro rok 1915 byla udělena společně Edisonovi a Teslovi. Tesla, který nemohl zapomenout, že ho Edison ošidil o některé patenty, cenu odmítl. Edison patrně zase nemohl Teslovi odpustit jeho vítězství díky střídavého proudu a tak jí pak nedostal žádný z nich, a to ani v pozdějších letech.

Tesla pak postavil novou vysílačku na Long Island pro Telefunken, která už pracovala daleko lépe než ta ve Wardencllyffe. Po první světové válce se dostává Tesla ještě do větších potíží. Tehdy už pracoval hodně na projektech, které nenašly finanční podporu a tak zůstaly nedokončené. Některých se chytli jiní vynálezci - např. myšlenky radaru - jiné zapadly a zbytek je zdrojem legend, jako například jeho teorie gravitace. Nu a pak tu ještě máme záhadné Teslovy deníky, ale o tom si řekneme v další kapitole.

*Než se pustíme do těch deníků, zopakujme si, co víme určitě, že Tesla napsal: svůj životopis (*Moje vynálezy, s podtitulkem Autobiografie Nikoly Tesly*), dále deníky z Colorada (*Colorado Springs Notes, 1899-1900*, vyšly tiskem v Amazonu) a řadu patentových popisů. Že si psal i další deníky, nejen v Coloradu, to je jasné, kam ale přišly, nevíme. některé jsou v muzeu v Srbsku (kde o ně projeví zájem Rusové), zbytek si rozebralo FBI a některé se dokonce "našly" i jinde. O nich je také bude tato série článků . . .*

Nejprve si zde rozebereme jeho životopis. Pravda, nejsou tam detailní technické údaje, ale pochopíme z něho, jak Tesla přemýšlel, jak docházel k některým nápadům a jak na nich pracoval. Mnohé z nich nedokončil a jsou dnes inspirací pro jeho pokračovatele.

MÉ VYNÁLEZY (Autobiografie Nikoly Tesly)

V originále : *My Inventions (Autobiography of Nicola Tesla)* - kniha vyšla už v roce 1919 a je ji možno také zakoupit v Netové knihovnici Amazon, jinak je ale též zdarma ke stažení na Netu (obojí jen v angličtině) Kniha má šest kapitol, které si zde rozebereme podrobněji.

1. Mládí (Early Life)

To jsou víceméně Teslovy vzpomínky na jeho mladá léta. Například to, že už od mládí chtěl studovat na inženýra, ale jeho otec to nechtěl dovolit. Zde také Tesla vypráví, jak se mu už od mládí zjevovaly různé obrazy z minulosti, ale doprovázené záblesky světla, které působily dost rušivě. Později se ty obrazy začaly měnit a viděl i situace, které předtím nikdy nezažil a někdy byly tak reálné, že je nedovedl rozlišit od skutečnosti. Nepovažoval je ovšem za halucinace, ale jen jako reflexní akce na mozkovou činnost. Později se i domníval, že mozek dokáže promítat obrazy zpět na sítnici oka.

Dnes ovšem víme, že v té části mozku, která je věnována vidění, je jakýsi malý počítač, který elektrické impulzy z oka zpracovává. Ne ovšem vždy dobře (viz známé zrakové triky), ale zatím ani nevíme, jak ty obrazy formátuje tak, že je opravdu "vidíme". Teslovy obrazy musely teda vznikat právě tam a ne v oku. Ještě později se Tesla naučil tyto obrazy sám vytvářet, ta na příklad

vizuální modely strojů, které později postavil. Tímto způsobem prý své stroje i předem otestoval, dokonce ještě než je postavil, takže pak vyráběl už "stroje takto předzkoušené".

(Poznámka: Jak dalece je jeho prohlášení seriózní, to je těžko říci: autor dělal několik let na zkušebně a také i na počítačových modelech, ale nikdy neměl to štěstí, aby mu takto pracovaly "přímo v hlavě", protože bylo vždy třeba nastavit plno parametrů a opravovat je, aby model pracoval dobře. Pravda, mnohá - i nečekaná - chování modelů často předvídal, i když také neví jak :-):

V této kapitole také Tesla tvrdí, že si už od mládí cvičil své schopnosti pozorování, takže jeho nápady vlastně později už jaksi automaticky nastartovány z jeho pozorování. Toho pak také využil, když začal navrhovat různá automata, která se chovala "jako kdyby měla rozum". Jak dalece se Tesla zabýval automatikou a kybernetikou, to už se asi nikdy nedovíme. Tesla se také naučil ovládat své vášně - v mládí býval vášnivým hráčem a kávovým adiktem. To vše se mu podařilo silou vůle překonat.

2. Výjimečné zkušenosti (Extraordinary Experiences)

Projevy takových výjimečných schopností Tesla zažil většinou při různých nemocech. Polovina kapitoly je věnována popisu toho, jak se dostával z různých trablů: tak například byl řekou odnesen k vodnímu splavu u mlýna a zcela určitě by byl stažen vodním proudem ze srázu (patrně pod kola mlýna). Co si mu ale říkalo, co má udělat a nakonec se zachránil, i když sis trhl velkou část kůže na těle, jak o proud otloukal o zdi hráze. Co přesně chtěl Tesla touto kapitolou říci, to nevím.

3. Rotační magnetické pole (The Rotary Magnetic Field)

Zde Tesla vysvětluje, že už od mládí měl vlohy pro matematiku a zvládal výpočty velice rychle. Jeho první pokusy - například perpetuum mobile poháněné vakuem, které pochopitelně nepracovalo - mu daly na vědomí, že jeho znalosti fyziky ale tak dobré nejsou. To bylo ještě na gymnáziu, kde ho jeho profesor fyziky zainteresoval v elektřině a naštěstí byl sám také trochu vynálezcem. Ještě před maturitou ale Tesla onemocněl cholerou a jeho otec, který se bál o jeho život, mu konečně slíbil, že ho teda nechá studovat inženýrství.

Později ale hoch zjistil, že jeho vidiny různých vynálezů pracovaly jen v jeho vizi - chyběly mu totiž pořád ještě znalosti různých principů. Tak například vymyslel potrubní poštu, ne poháněnou proudem vzduchu, ale vodou. Vše měl dokonce i spočítáno, ale kupodivu v praxi nemohl dosáhnout velkých rychlostí vody - zapomněl totiž na hydraulický odpor potrubí! Jiný jeho nápad z té doby byl využít rotační energii otáčející se Země. Jak je vidět, už tehdy měl Tesla velké, téměř kosmické ambice, které se neomezovaly jen na tuto Zemi. Mnohé z nich se téměř splnily (například laserové paprsky, které by osvětlovaly na Měsíci kruh velikosti pomeranče), ale jiné ne: jeho létající strj poháněný jeho superrychlou, bezlopatkovou turbinou, dosud ještě nikdo nepostavil.

Bylo to na Polytechnice v Gratzu, ve štyrském Rakousku, kde poprvé uviděl Grammovo dynamo (tehdy ještě se statorem podkovitého tvaru.) Podle jedné legendy někdo v Paříži omylem k němu připojil baterii a dynamo se samo rozběhlo jako motor. Tak vlastně prý vznikl a idea elektrických motorů vůbec. Ovšem byl to motor stejnosměrný a když ho pak Tesla zkoušel, zjistil i jeho

nevýhody: motor měl komutátor s kartáčky, které jiskřily, opotřebovávaly se a dlouho nevydržely. Už tehdy přišel na to, že proud uvnitř motoru je vlastně střídavý - komutátor je vlastně střídač - a že by se mohl místo dynama dodávat motoru přímo proud střídavý a tím by se komutátor stal zbytečným. Byl to nápad, který také později relaizoval.

V roce 1880 odešel Tesla do Prahy na univerzitu, na přání jeho otce, který se dozvěděl, že je to jedna z nejlepších univerzit. Tam jeho výzkum střídavého motoru pokročil značně dál, to když se snažil oddělit komutátor z rotoru a umístit ho přímo mimo stroj. Tím vlastně dostal střídavý generátor. Snad tehdy i navštěvoval přednášky výborného znalce mechaniky, prof. Macha (viz Machovo číslo), který tam tehdy byl profesorem, od roku 1867 až do 1895.

4. Teslova cívka a transformátor (Tesla Coil and Transformer)

Poté odešel do Budapešti, kde pracoval pro Central Telegraph Office, hlavně na telefonních centrálách. Tam se také seznámil s panem Bachelorem který byl přítelem Edisona a několika jinými Američany. V roce 1883 odešel do Štrasburku, kde měli velké problémy - jeden velký zkrat se jim povedl přímo v přítomnosti císaře Viléma! Za rok na to, když vše vyřešil a měl dostat odměnu, najednou i ta se nějak zadržla :-). Na radu Bachelora odplouvá pak do Ameriky, s doporučujícím dopisem pro Edisona.

U něj si opravdu zapracoval: celý rok tam dělal každý den od rána od půl jedenácté do pěti hodin do rána. Za tu dobu navrhl Edisonovi 24 nových motorů, za což měl od něj dostat padesát tisíc dolarů. Když si je přišel vybrat, Edison se mu vysmál. A tak ho opustil a v roce 1889 založil v New Yorku svou laboratoř na Grand Street, kde se věnoval návrhu vysokofrekvenčních generátorů. Tam také vynalezl Teslovu cívku, kterou později zdokonalil v Teslův transformátor. Ten už nepotřeboval jiskřiště a přenos energie byl téměř bezeztrátový. Tesla už také v této laboratoři zkoumal vysokonapěťové výboje, což pak vedlo k jeho pokusům v Coloradu.

5. Síly, které vytvářejí náš osud. (The Influences That Shape Our Destiny)

Ještě předtím se ale Tesla začal věnovat rezonanci, nejen elektrické, ale i mechanické. Většina publika si prý myslí - píše - že on dal světu hlavně indukční motor a to ostatní už nemělo moc praktického použití, což je ovšem hrozný omyl. Jistě, přenos elektrické energie střídavým napětím přišel v době, která to zrovna potřebovala. Bohužel ale třeba jeho vysokorychlostní turbina se pořád nemůže prosadit ani dnes (myslím, že na to v té době nebyly vhodné materiály, pozn. j.h.). Na rozdíl od prof. Scotta, který byl turbinou nadšen a tvrdil, že díky ní půjdou ostatní turbiny do šrotu. Přesto - anebo právě proto - se nenašel nikdo, kdo by se jí ujal. Zde totiž Tesla nadhazuje, že konkurence byla proti tomu, neboť by ztratila byznys. "Každý můj vynález," říká Tesla, "byl v jistém směru krok dopředu." V roce 1890 se podažilo Teslovi jako prvnímu rozsvítit zářivku ve vysokofrekvenčním poli, aniž by ji musel připojovat dráty ke zdroji. Přesto se tehdy neonové trubice používaly jen na nízké napětí i frekvenci - a mlei pravdu, protože bezdrátově to bylo jistě výhodné, ael zároveň VF neergie můlže být nebezpečná člověku. Dnes má ale Teslův vynález mnoho použití v rozmezí menších výkonů , například hodně síťových zdrojů malého stejnosměrného napětí dnes používá vysokofrekvenční střídač a tudíž enormně malé, ferritové transformátory.

Tesla také dělal pokusy s velmi vysokým napětím, i více než 100 miliónů Voltů, což ho přivedlo k přesunutí svého výzkumu do Colorada. Už tehdy měl totiž na mysli vysílání energie (ať už pro

komunikaci nebo i pro spotřebiče) a to bezdrátově a na velkou vzdálenost. Dimenze jeho antény odhadoval na 10 metrů v průměru. Tesla říká, že toto vysokofrekvenční vlnění kvalitou převyšuje tehdy užívané nízkofrekvenční "Hertzovy" vlny a tudíž může nést i daleko vyšší energii a levněji. Tesla se domníval, že tak nasytí věčný "hlad" lidstva po energii. Jeho "Světový systém" měl používat Teslův transformátor, Teslův zesilovač, Teslův bezdrátový systém a stacionární vlny, naladěné na rezonanční frekvenci Země.

Tesla se zde také zmiňuje o systému, který by sledovala polohu ponorek a ten byl pak také s úspěchem použit později v prvním radaru a v dnes už i v populárních navigačních systémech GPS pro určování pozice (pro automobily i pro práci v terénu). Z Colorada odchází Tesla na Long Island, kde staví ve Wardencllyffe 60m vysokou věž pro radiovou komunikaci s Evropou. Tesla také popírá fámu, že by věž zbořila vláda USA, protože se blížila válka a věž by mohla být zneužita. Také popírá možnost, že jeho hlavní sponzor, J.P.Morgan, ho zradil (zdá se, že byl Tesla ve věcech byznysu opravdu naivní - Morganovi šlo patrně jen o to, aby nikdo jiný nemohl patent od Tesly koupit, ale využít ho sám, to asi neměl v úmyslu.

6. Zesilovací vysílač (The Magnifying Transmitter)

Tento projekt prý zabral největší část Teslova úsilí. Mluví zde o situaci, kdy pracoval na přenosu energie s uzemněným vysílačem a najednou ztratil svou schopnost vizualizace - teda kromě několika obrazů z dětství. Na druhé straně se prý ale zvětšila jeho schopnost pamatovat si různá data a detaily. Právě proto se Tesla domnívá, že právě tento vynález bude jedním z jeho největších, který ovšem ocení správně až budoucnost.

A zde si dovoluje Tesla i věštit: v té době už budou lidé cestovat v létajících strojích, poháněných Teslovou turbinou (že by UFA?), sluneční energie bude pomáhat vytvářet jezera tam, kde je dnes poušť a učiní z ní úrodnou krajinu, atd. Tesla také mluví o omezení šumu v telefonii, i když neříká jak (což nám dnes spolehlivě umožnila digitální telefonie). Také se zmiňuje o sbírání elektřiny z atmosféry a pro bezdrátový přenos energie na dálku předvídá účinnost až 90 procent (podle fámy to byli nedávno právě Rusové, kteří tak chtěli přenášet elektřinu přes Ural). Jako hlavní důvod, proč byli tehdy vlády proti radiovému spojení Tesla uvádí, že se bály, že takové vyslání by bylo slyšet na celém světě, tedy i nepřitelem. Že se ten malý nedostatek dá odstranit šifrováním, to už Tesla neříká, ač o tom jistě vědět musel. Jendo je jisté: radiová komunikace a díky jí i informační revoluce změnila hodně i charakter dnešního lidstva (a nejen k dobrému, ale i jinak :-).

Ke konci kapitoly se Tesla věnuje světové politice a kde věří, že spojení národů "skrze rozum" by mohlo vytvářet silnější spojení a tím i upevňovat mír ve světě. Připomíná nám to výrok vynálezce kulometu, Dr. Gattlinga (ano, byl to doktor medicíny :-), který se domníval, že jeho vynález způsobí, že už nebude potřeba tolik vojáček a tedy to ušetří mnoho životů. Přicházející první světová válka dosvědčila ovšem pravý opak). Tesla se také zmiňuje o svých létajících strojích, které "nebudou potřebovat křídla, vrtule, výškovky a směrovky, ani jiná přídatná zařízení a budou schopny enormních rychlostí" a opět věří, že budou zárukou míru. Nuže ani ta "pomalá" letadla se zárukou míru nestala - o tom se mohl Tesla přesvědčit i sám osobně (zemřel v roce 1943).

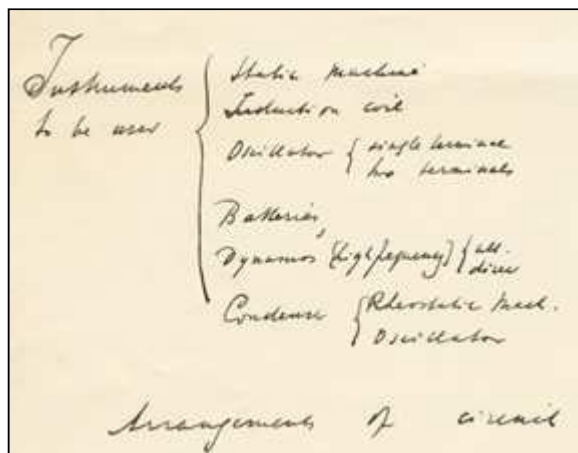
Celkem vzato, tato kniha nám o Teslových metodách práce moc nepoví, ale zmiňuje se už o

vynálezech, které vlastně nikdy Tesla nerealizoval a které jsou možná popsány v jeho denících. Jak vypadal ten jediný, co se zachoval a byl zpřístupněn veřejnosti, je v další kapitole.

Zde si tedy povíme o jeho skutečném deníku, z Colorado (Colorado Springs Notes, 1899-1999, vyšel tiskem v Amazonu, ale je jej také možno stáhnout z Netu).

POZNÁMKY Z COLORADO SPRINGS (1899-1900)©

Colorado Springs Notes, vydalo NOLIT, Beograd, 1978, připravilo Muzeum Nikoly Tesly v Bělehradě.

Ukázka Teslova rukopisu
z <http://www.tipometar.org/>

Kniha byla vydána k 120 výročí narození Nikoly Tesly, ale neuvádí, jak se deník do Bělehradu dostal; patrně skrze příbuzného, který ji podědil (viz v dalších kapitolách). Protože je to kniha podle našeho názoru dost důležitá, je překvapující, že ji FBI ještě při prohlížení Teslovy pozůstalosti nezabavilo, nu snad se dozvíme více z jejich záznamu, ale až příště). Kniha se skládá z úvodu, osmi částí, tedy každá pokrývá jeden měsíc práce a nakonec rozsáhlých komentářů k jednotlivým bodům v textu.

Nejprve snad něco z úvodu od prof. Aleksandara Marinčiće, D.Sc., profesora bělehradské univerzity a vědeckého poradce muzea. Na rozdíl od druhých dvou

publikací muzea (první: Lekce, patenty, atd, 1956 a druhá: Tribut Teslovi, 1961), které shrnovaly jinak už zveřejněné dokumenty, tato kniha je unikátní a pojednává o dosud neznámých poznámkách Nikoly Tesly z jeho koloradského experimentu.

Tesla psal tyto poznámky v angličtině a také zbytek knihy je v anglickém jazyce. Nepsal ji prý pro veřejnost, ale pro vlastní potřebu - možná i proto, aby se něco zachovalo, kdyby mu laboratoř shořela jako ta v New Yorku, při které mu shořela téměř všechna dokumentace. Patrně kniha neměla asi být veřejně publikována - nuže nyní je a je to dobře. Ukazuje nám totiž, jak detailní bylo Teslovo myšlení, jak při každém poznatku si vypsál hned všechny možné aplikace toho jevu a předem se také hned rozhodoval, jak dál. Jeho pokusy byly vždy plánované, data předem spočítána nebo alespoň odhadnuta. Je zajímavé, jak jeho inspirace poháněla jeho práci kupředu, musel to být úžasný pocit.

Vzpomínám, jak jsem jednou při laboratořích na elektrofakultě demonstroval studentům rtuťový

usměrňovač, takovou tu skleněnou chobotnici s vekou hlavou a šesti chapadly, v každém jedna anodová elektroda. Na dně byla rtuť a ionizací ve rtuťové páře se vytvářelo plazma. Emise elektronů se děla z tzv. katodové horké skvrny, která na hladině rtuti zářila a byla usměrňována spirálou, která ji držela uprostřed hladiny, aby se nesvezla na sklo a nepropálila ho.

Usměrňovač se startoval tak, že se jehlou zabudovanou uvnitř způsobil krátký zkrat a jak se jehla perem vyšvihla zpět z hladiny, vytáhla oblouk a už to jelo. Celá skleněná nádoba pak zářila modravě, prostě jako ve scifi filmu. Je třeba dodat, že jsem zrovna v té době už pracoval v ČKD-Polovodiče na germaniových a křemíkových diodách a že rtuťové usměrňovače už byly passé - no ale bylo to v osnovách, tak se to muselo přednášet.

Ten zkrat ocelovou jehlou se dělal přitažením jehlu pomocí elektromagnetu, namontovaném zvenčí na jiné, malé skleněné rameno. Jednou se magnetová cívka spálila a tak mě napadlo mě startovat to běžným tyčovým magnetem. Pochopitelně to pracovalo, jenže já se u toho nezastavil. Přejížděl jsem jím po skle a zjistil jsem, že i katodová skvrna se dala vychylovat magnetem - nu proč ne, plazma je vlastně vodič. Dál už to šlo nápad za nápadem: tak například otáčením magnetu kolem anodového ramena se měnil úhel zážehu (podobně jako mřížkou, což v tomto případě bylo poměrně velké kovové sítko umístěné mezi ramenem a spodní nádobou, která v centru vybíhala v v dóm, onu hlavu "chobotnice".

To už jsem mohl demonstrovat jako usekávanou sinusovku i na osciloskopu a zase mě napadlo, co by udělal magnet s paprskem na obrazovce. A hle, rovná, nulové čára se najednou prohnula do paraboly. Nu to vše bylo vlastně normální, a přece to studenty, kteří s ejinak nudili, docela zaujalo. Pochopitelně jsem tyhle hračky dál nerozvíjel, měly jistě lepší aplikace v praxi, ale dovedu si představit, jak se tím vším asi Tesla nejen bavil, ale našel právě ta nejlepší použití. Také jsem pochopitelně okusil i Teslův pocit z takového *showmanství* :-).

Teslova představivost byla zcela neomezená, což dokazují i nákresy v deníku, která obsahuje též některé žádosti o patent i s detailním vysvětlením jevu. Z vlastní zkušenosti ovšem vím, že zadávat žádost o patent na nějaký princip je obtížné, proto je nutno vždy dodat nějakou aplikaci, aby se mohla patentovat právě technologie - ne jen idea. Tehdy, v roce 1968, jsem tu aplikaci našel, ale k patentování nedošlo: přijely ruské tanky a já se posunul víc na západ, abych jim nepřekážel. Měl jsem pak jiné starosti, ale to už je historie. Patentování myšlenky nese i určité nevýhody - někdo jiný přijde s jiným použitím a dostane na to patent, i když vlastně použil vaši ideu. Ne vždy. ale jde to: takový už je život.

V úvodu knihy se také potvrzuje to, že Tesla chtěl především zkrotit přírodu a využít ji k prospěchu lidí. V případě Kolorada se ale naskýtá otázka, zda Tesla měl v úmyslu opravdu jen vysílat energii bezdrátově na dálku. Muselo mu být jasné, že s tím budou problémy: jak účtovat odjímanou energii - vždyť byla vlastně přístupná komukoliv v dané oblasti a byl by jistě problém, jak měřit odběr u zákazníků. Je ovšem možné, že si tím hlavu nelámal - později prý prohlásil, že bude dodávat energii zdarma :-).

Je možné, že už tedy Teslovi šlo vlastně o to druhé - jak posílat informaci na dálku, teda především lidský hlas - pomocí radiového vysílače. Když po osmi měsících pokusy zastavil, přešel pak na Wardenclyffe, kde postavil věž a chtěl dělat komunikaci přes oceán. Ač sám prohlašoval,

že pokusy v Koloradu měly úspěch, je otázkou, proč v nich dále nepokračoval.

O co tehdy šlo? Tesla posílal zemí transverzní elektromagnetické vlny na druhý konec zeměkoule, kde se odrážely a vracely zpět. Přitom zjistil, že rezonanční frekvence zeměkoule je kolem 8Hz, což bylo později spočítáno přesně a opravdu se nemýlil. Jeho pokusy se pak konaly na této nízké frekvenci, což mělo patrně zase jiné nevýhody. Rozhodně ale použití napětí kolem milionu voltů, které používal, bylo pro praktické účely nebezpečné - vždyť to byl také důvod, že jeden takový neplánovaný "výboj" zničil v místní elektrárně, která mu dodávala zdroj energie, jeden jistič a to s velkým výbuchem. Tesla sice prohlašoval, že udělal větší blesk než sám pánbůh, ale jistě to v elektrárně tak nebrali :-).

Nebo měly sloužit jeho pokusy jen jako předehra k bezdrátové komunikaci? Wikipedie tvrdí, že při příchodu do Kolorada Tesla prohlásil, že tam bude dělat pokusy s bezdrátovou telegrafií. Bohužel jsem si toto tvrzení nemohl nikde ověřit, v oficiální verzi prohlásil, že tma bude studovat přenos energie a zákony jejího přenosu. Ani později v souvislosti s Koloradem o komunikačním přenosu nemluvil - závody v tom, kdo pošle lépe bezdrátovou depeši přes Atlantik už byly v plném proudu. Je možné, že Tesla si zkoušel nejdříve komunikaci přes zem? Důvod, proč ta moc dobře nepracovala, byl evidentní: jeho jiskřišťový generátor nosné frekvence a patrně i zemní proudy, včetně atmosférických výbojů do země jistě vytvářely příliš velký šum v pozadí. Pro telegraf to nevadilo, ale pro přenos hlasu ano.

První vysílač s jiskřištěm už postavil v malém v roce 1888 Heinrich Hertz, který generoval "Hertzovy" vlny, které ovšem byly ve zcela jiném rozsahu a také se nejednalo o transverzní vlny jako u Tesly. Marconi začal na přenosu pracovat hned po roce 1890 a Tesla sám si podal patent na jiný generátor v roce 1893. Šest let po tom odchází Tesla do Kolorada, prý studovat přenos energie. Ve svém životopise ale zdůrazňuje, že šum je hlavním problémem, před kterým stojí lidstvo, dá se usoudit, že ho k tomu prohlášení vedly už pokusy v Koloradu. Tento problém pak vyřešily částečně elektronky a dnes prakticky úplně digitální přenosy. Rozhodně se nelze domnívat, že Tesla odešel z Kolorada, protože se nelíbil místním lidem, když dělal ty blesky :-).

Jak sám Tesla v deníku přiznává, jeho známá fotka, jak sedí uprostřed výbojů, byl jen fotomontáž, ovšem pokusy, kdy seděl ve Faradayově kleci, do které mlátily blesky výbojů, dělal Tesla skutečně za přítomnosti svědků, přičemž "blesky" byly až 7 metrů dlouhé. Tesla sám tvrdí, že dosáhl výboje až 40 metrů dlouhé (je to možné, cívka jeho generátoru měla průměr padesát metrů !) . Také je fakt, že Teslův generátor napájel bezdrátově na dálku baterii světel, v poměrně značné vzdálenosti. Ovšem byla to zřejmě světla neonová a účinnost přenosu energie byla asi jen 15 procent - jak se sami přesvědčili Rusové ve svých pokusech přenášetelektrickou energii přes Ural.

Prof. Marinčič také podává vysvětlení, proč Morgan přestal finančně podporovat jeho komunikaci z pozdějšího projektu Wanderclyffe. Bylo to proto, že Marconi zatím vymyslel levnější způsob komunikace. Marconiho první přenos se konal už 12 prosince 1901 z Anglie do New Foundlandu v Kanadě, měl tedy značný náskok, zatímco Teslův projekt ve Wardenclyffe nebyl ještě ani v roce 1904 dokončen a v roce 1917 byla věž prodána, patrně pro nedostatek financí. To mi dává smysl, i když Tesla ovšem nikde nepřiznává výhody Marconiho přenosu, jen naráží na to, že Morgan chtěl ušetřit a že mu to nemá za zlé. Je docela možné, že Morgan si ho držel jen pro případ, aby se Teslova metoda nedostala do rukou někomu jinému, kdyby snad přece jenom Marconiho metodu

vylepšil. Jeho reporty Morganovi z Kolorada ovšem mluví jen o přenosu energie - tedy o něčem, co asi moc Morgana nezajímalo. Tesla z toho ovšem měl jen tu útěchu, že mu nakonec bylo dáno prvenství v patentování radiového přenosu - tu ideu měl opravdu první. Nakonec i to, že druhý pól antenního okruhu musí být uzemněn, vymyslel první Tesla, i když to zase Marconi nepřiznal - možná že o tom opravdu nevěděl. Tak či onak, Tesla z toho prvenství nic neměl.

Proč zvolil Tesla tak vysoko postavené místo v Koloradu, 2000 metrů nad mořem? Inu pro lepší přenos energie atmosférou je lepší mít nejen vysoké napětí, ale i vyšší nadmořskou výšku generátoru a také průrazné napětí jiskřiště je pro řídký vzduch nahoře (kupodivu?) nižší. Tesla tam přijel už 11 května 1899 a ve svém prohlášení se zmiňuje o přenosu energie, dále chtěl zjistit, jak izolovat zdroj energie a ozřejmit si zákony šíření (vysokofrekvenčních, j.h.) proudů skrze zem a atmosféru. Je teda zřejmé, že už o komunikaci přes atmosféru přemýšlel . . .

Tesla původně používal rotační generátory, ale po zdokonalení tzv. Teslovy cívky (vlastně transformátoru) a objevu rezonančního obvodu (kde výška signálu je omezena jen ztrátami), rozhodl se pro generátor statický, rezonanční. Zatímco první vysílačky druhých vynálezců ještě používaly rotační generátory, teprve později také použily - za pomoci elektronek - generaci statickou. I v tom má tedy Tesla primát, i když místo elektronek ještě používal jiskřiště (jeho patent je z roku 1891, musí teda být výsledkem pokusů v Koloradu, i když některé jeho skeče se udělal už jeho New Yorkské laboratoři). Také jeho objev, že pro vysokofrekvenční proudy je vzduch i inertní plyn dobrým vodičem, je vlastně jeho objev.

V té době už také Tesla často o svých objevech přednášel a to i na nejvyšší úrovni, pro už zmíněný *Institut of Electrical Engineers* a navíc už mu byl uděleno několik patentů na vysokofrekvenční generátory napájené stejnosměrným nebo síťovým proudem. Zřejmě měl Tesla tyto nápady propracované už v New Yorku a šel si je do Kolorada jen ověřit.

Deník samotný je přepsán na stroji, patrně s velmi málo chybami, i když prof. Marinčič upozorňuje, že se tam vyskytují Teslovy chyby ve výpočtu, chyby, které mohou poplést neodborníky a vést je k nesprávným závěrům (kamž mohou neodborníky zavést i správné výsledky, jak je známo, j.h. :-). Ovšem výpočty používají už i dost složité formule, o kterých jsem opravdu nevěděl, že už tehdy existovaly.

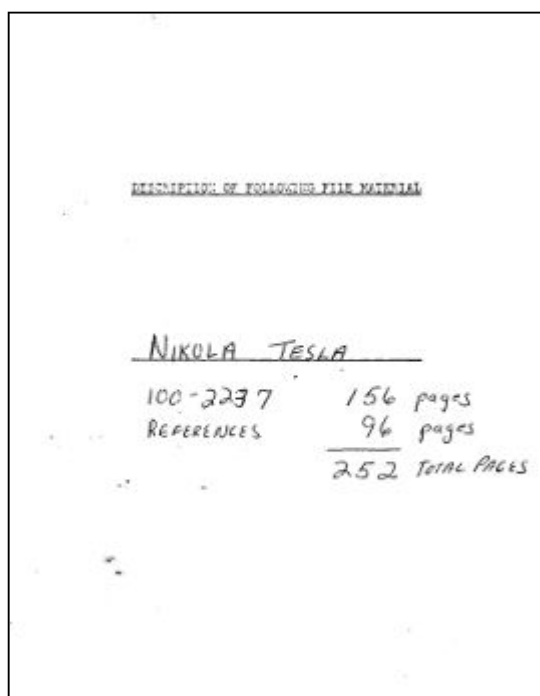
Knihy má plno schémat a vysvětlení, patrně Teslovi šlo o to, aby čtenář porozuměl přesně, co Tesla dělal. Důvod je prostý - jak už jsme psali, v New Yorku mu toho hodně shořelo. I když mu asi nešlo o publikaci tiskem, jeho důraz na detaily měl jistě svůj účel. Je zajímavé, kolik práce Tesla za těch pár měsíců udělal (jistě víc, než celé oddělení některé Akademie :-)) a kniha se čte jako učebnice, tak je propracovaná a instruktivní. Bohatá je i část s komentáři od editora na konci knihy, což svědčí o jeho dokonalé znalosti okolností, které nejsou ani jinde dokumentovány. Dá se tedy říci, že muzeum odvedlo skvělou práci a kniha jhe jistě neocenitelnou pomůckou pro studenty Teslova myšlení, inspirace i pokusů.

Je také zajímavé, že Tesla zaznamenal už v Koloradu něco jako signály z kosmu, které neměly nic společného s šumem či bouřemi. On sám se domníval, že pocházejí z Marsu či Venuše. 7 ledna roku 1900 opouští pak Tesla Kolorado, aby v roce 1901 začal svoje pokusy s vysílačem ve Wardclyffe . . .

Zde si povíme něco o složce FBI na Nikolu Teslu, kterou je možno získat na Netu, a to jen proto, že byla v roce 1980 či později odtajněna. Protože je poměrně tlustá - a hodně zajímavá - probereme si ji zde po částech, s naším komentářem.

FBI SLOŽKA O TESLOVI

Titulní stránka složky FBI

Složka má celkem 252 stránek. Jsou to kopie různých dopisů i memorand, převážně se týkajících Teslovy posmrtné pozůstalosti, jeho dokumentace, přístrojů a výzkumů.

Encyklopedie Wikipedia o tom píše:

"V době těsně před smrtí Tesla pracoval na tzv. Teleforce, síle, které bude pohánět jeho zbraň, tzv. "paprsky smrti", kterou se marně snažil prodat ministerstvu války USA. Jednalo se o odvětví výzkumu kulového blesku (plazma) a měl používat paprsky s elementárními (blíže neurčenými: elektrony, neutrony, gamma?) částicemi. Osobní pozůstalost byla na základě poradců, hlavně šéfa FBI Hoovera, označena jako přísně tajná a byla zabavena. . . . Teslova rodina a jugoslávské velvyslanectví se se snažilo materiály získat zpět. To se nakonec podařilo panu Kosanovičovi a materiály jsou uloženy v Teslově muzeu v Bělehradu."

Ač Wikipedie nejmenuje FBI přímo jako konfiskátora, různí autoři knih o Teslovi si nebrali servítky a tvrdili, že materiály zabralo FBI. Jak to ale tehdy vlastně bylo? Tesla, jak známo zemřel 7 ledna 1943 (pohřben byl v New Yorku 12 ledna 1943), ale složka obsahuje už i dopisy starší. Většina dokumentů byla uvolněna (deklasifikována) kolem 7 února 1980.

Tak například hned první dopis, s razítkem z 2. září 1940, byl adresovaný přímo šéfovi FBI, J. Edgar Hooverovi (vládl tam od 1926 až 1972!), a upozorňoval na článek v New York Times z 22 září 1940 o Teslovi. Dopis byl zaslán neznámo kým a pojednává o tom, že pokud se Teslovi podařilo zvládnout "telesílu", je tedy možno, že nepřítel, vedený "bláznivým diktátorem", by se mohl třeba snažit unášet obyvatele USA a mučit je, aby získal toto tajemství.

Jakkoliv zní tento dopis příliš alarmující, tyto a jiné obavy, hlavně pro ochranu dosud neznámých vynálezů proti zcizení, byly zřejmě hlavním důvodem, aby byla Teslova pozůstalost zabavena. Je zde ovšem asi někde chyba v datu: jak by mohl dopis z 2. září poukazovat na článek z 22 září?

Následuje kopie onoho článku, nazvaného "Paprsek smrti proti aeroplánům", podle něhož Tesla údajně prohlásil, že jeho "telesíla" bude schopna roztavit motory letadel na vzdálenost 250 mil (400 km), ale pokud by vláda USA jeho návrh na postavení zbraně přijala, nechce být ve své práci rušen různými "experty". Paprsek by měl průřez asi jednu stomiliontinu čtverečního centimetru a byl by k němu potřeba zdroj 50 MegaVolt (milionů Volt). Postavit takovou stanici by trvalo jen tři měsíce a stála by kolem 2 milionů dolarů (tehdejších).

Proti paprsku by nebyla ochrana, protože proniká všude a zapaloval by i výbušniny na palubě letadel. Paprsek by se skládal z "mikroskopických elektrických partikulů", které by, pronikaly prostorem. Taková ochrana by se například hodila pro Panamský kanál, kde sebevražedná letka několika bombardérů by dokázala zničit konstrukci průplavu a tak ochromit válečné dodávky do Pacifiku. Autor článku dále tvrdí, že Teslu zná mnoho let, že je pořád mentálně svěží (Teslovi bylo tehdy 84 let!) a celý projekt by stál za to riziko. V srpnu 1939 podepsali Němci s Rusy Ribbentropův pakt, 1. září 1939 napadlo Německo Polsko - zrovna teď to bylo 70 let! - a rozdělilo se o Polsko s Ruskem, Litevskem a Slovenskem. Tím začala druhá světová válka.

Víme, že ač anglické expediční jednotky už byly v Evropě už na počátku roku 1940, první přestřelky tam začaly až v dubnu 1940. Američané vyhlásili válku Japonsku 8. prosince 1941 po napadení Pearl Harboru, ale technicky byly USA ve válce s Německem už od července 1941, kdy Roosevelt nařídil vojenskému námořnictvu, aby ničilo německé ponorky, které torpédovaly americké lodi, dovážející Spojencům zásoby do Evropy (a to už od listopadu 1940).

Článek tedy vyšel v době, kdy už Hitler zabral Rakousko, Československo, Polsko, Dánsko a Norsko a 22 června 1940 porazil Francii. Přesto tehdy ještě mnoho Američanů věřilo, že se jich to netýká. Není divu, že článek, který jistě vyvolal zájem, nenašel ještě patřičný zájem a praktické uplatnění. Nebudeme zde ještě posuzovat, zda byl Tesla opravdu schopen takovou zbraň vyrobit, jen je jisté, že jako obvykle, přišel Tesla s nápadem dříve, než byla veřejnost pro něj dostatečně zralá.

Následuje dopis od Hoovera z 1. října 1940, kde děkuje za upozornění, popsané výše. Další dokument vypadá jako telegram či print z teletiskárny a je určen direktorovi FBI v New Yorku. Je z prvního prosince 1943 (tedy víc než měsíc před Teslovou smrtí?) a oznamuje, že Teslův pokoj obsahující "zařízení, experimenty a výzkum" byly navštíveny den po Teslově smrti (8. ledna) a zabráný na ochranu "proti špionáži", a to panem Savou Kosanovičem (o něm ještě více později), George Clarkem a Kenneth Sweeleyem (správně má být psán Swezey, jak se podepisuje v jeho dopise. někteří autoři píší i Swezey) a navíc zámečníkem. Kosanovič později prohlásil, že otevřeli trezor, aby našli Teslovu poslední vůli, za přítomnosti tří pomocných manažerů hotelu New Yorker. Přítomni byli prý i reprezentanti jugoslávského konzulátu.

V sejfu byly dokumenty k oslavě Teslových 75 let a Kosanovič si vzal tři fotografie Tesly - dvě byly jen zvětšeniny z novin. Nic jiného prý nebylo z pokoje či trezoru odebráno. Trezor byl pak nastaven na novou kombinaci, kterou znal jen Kosanovič. Teprve 9-ho on a reprezentanti úřadu "Allien property control" (APC, Úřad pro cizinecký majetek) sebrali zbytek, tj. asi dva nákladáky materiálů, zapečetili všechny věci a uložili je u *Manhattan Storage and Warehouse Company*. Na to ovšem APC neměl právo, Tesla byl už dávno americký občan a ne cizinec. Snad se předpokládalo, že Kosanovič, jako příbuzný, vše zdědí a jelikož ten byl asi pořád ještě cizinec, nakonec by to

spadlo pod APC stejně.

Ve skladišti už ostatně bylo asi 19 sudů a balíků, které zde Tesla uložil v roce 1936 a ty byly také zapečetěny. APC dodává, že ač jeho pravomoci jsou zde možná pochybné, jen oni byli schopni dostat se k majetku během dvou dnů po Teslově smrti. Na okraji dopisu je plno razítek a poznámek, dokument asi prošel mnoha rukama. Navrhuje se také, aby se věci ujal veřejný administrátor majetku. "Informátor Fitzgerald" prý naznačil, že Tesla měl nějaký pracovní model s trezoru hotelu *Guvernér Clinton*, jako zástavu za neplacení 400 dolarů nájemného v roce 1932. Hotel prý záruku nevydá, dokud nebude účet zaplacen, ale je ochoten informovat FBI, když to někdo zaplatí.

Podle manažera hotelu už byl tehdy Tesla hodně excentrický a téměř mentálně nestabilní, takže pochybuje, zda tam bude něco hodnotného. Pokud prý něco vytvořil, bylo to asi dříve. Dopis také obsahuje informaci o Kosanovičovi. Byl to synovec Tesly, prý se tituloval jako bývalý "jugoslávský minister". V současné době byl prý "prezident východní a centrální plánovací komise pro Jugoslavii, Československo, Polsko a Řecko". Swezey byl spisovatel pro časopis *Popular Mechanics*, který chtěl napsat Teslův životopis a tudíž prý potřeboval Teslovy poznámky pro svou knihu (?!). Clark byl zaměstnanec radiové firmy RCA a zařídil by prý uložení věcí pro účel napsání Teslovy biografie (?!). Tesla prý jednou také pracoval pro jugoslávskou vládu v exilu (?!). Pisatel potřebuje od vedení FBI rychle vědět, zda mají zájem o pozůstalost, která může být technické povahy a měla by být prozkoumána vědeckým odborníkem. Podepsán Foxworth.

Další dopis opět upozorňuje na to, aby se dokumenty nedostaly do rukou nepříteli. Také jmenuje jakéhosi pana jménem Spanel (možná Španěl?), vzdáleného příbuzného Tesly, že se Kosanovič, kterého Tesla nenáviděl, snaží získat Teslův majetek sám, aby ho vydal nepříteli. I jiná osoba, která byla dlouho ve styku s Teslou, upozorňuje na podobnou možnost. Dále podotýká, že se mu Tesla svěřil, že jeho výzkum na bezdrátovém přenosu energie byl dokončen. Také upozorňuje, že Tesla navrhl řízené torpédo, které dosud žádný národ nemá a výsledky jeho výzkumu o paprscích smrti jsou také patrně v jeho pozůstalosti. Pisatel se dožaduje rychlé odpovědi; dole pak jsou ručně psané poznámky z 11 ledna a razítko z 18 ledna 1943. Podepsán opět Foxworth s poznámkou, že Fitzgerald má být správně Fitzgearld (?).

Z tohoto dokumentu vyplývá, že Sova Kosanovič patrně otevřel trezor nelegálně - nikde se nepíše, že by byl vykonavatelem poslední Teslovy vůle (která byla navíc zavřena v trezoru) a pro zdání legality jen sebral reprezentanty APC, jednoho novináře a reprezentanta firmy RCA. A to vše pro ochraně proti špiónům a případně i pro tři fotografie?

Další dopis, s úřední hlavičkou, jmenuje Spanela a Fitzgeralda, že upozorňují na nebezpečí, že Teslova dokumentace není pořádně ochráněna proti zcizení. Spanel hned také informoval Ministerstvo spravedlnosti a Oddělení vojenské špionáže USA. Bylo mu ale řečeno, že považují Teslovy dokumenty za "životně důležité". Datum je 12. ledna a razítko 26. ledna.

Další dokument doporučuje dát Kosanoviče do vazby, informovat státního prokurátora a hlavně postupovat utajeně, podepsán D.I. Ladd, patrně z FBI. Hned vedle je memorandum pro Mr. Ladda, z 12. ledna, s hlavičkou FBI. Do hry vstupuje L.M.C. Smith, který oznamuje, že o dokumenty se zajímá ministerstvo války a jedná s APC. Podepsaný E.A. Tann doporučuje nedělat nic, když už

Mr. Smith začal jednat s APC.

Následuje dopis od studenta z Milwaukee, který by se rád dozvěděl, co je v denících, aby si mohl lépe připravit report pro svou skupinu studentů (?!), zajímajících se o Nikolu Teslu. (jméno začerněno).

A tak to jde dál, dokument za dokumentem. Hned po Teslově smrti si zřejmě plno lidí uvědomilo jeho senzační prohlášení z roku 1940 a snažilo se dokumenty získat, Němce jistě nevyjímaje. Není divu, že vzniklo něco jako nová zlatá horečka. O to nepochopitelnější je - jak se dovíme později - že Američané ani dokumenty moc neprostudovali. To Rusové byli zvědavější: ještě v sedmdesátých letech navštívili tajně Montreal, kde mě dožívat jeden z Teslových asistentů, aby získali Teslovo tajemství, údajně prý pro bezdrátový přenos elektrické energie přes Ural.

O řadu dál je dokument ze 17. dubna 1950 (!), udávající svědectví ze 17. října 1945 a to hlídače ze skladu v Manhattanu, pana Kinga, že pamatuje jednu návštěvu (údajně jednu jedinou návštěvu!) odborníků a to 26 a 27 ledna 1943, kteří si prohlíželi pozůstalost a udělali plno fotek. Hodně prý jich mělo uniformy námořnictva USA a civilisté měli označení jako "federální autority" tedy ne FBI. Manažer skladu prý prohlásil, že se o pozůstalost po Teslovi zatím nikdo nehlásil (bylo to v roce 1950), Bylo mu sděleno, že FBI žádnou návštěvu nepodnikla a o té jediné byla uvědoměna až dopisem ze 17. října 1945, dopisem s titulem NEZNÁMÝ SUBJEKT, SAVA KOSANOVIČ, EXPERIMENTY A VÝZKUM NIKOLY TESLY (zemřelého), ŠPIONÁŽ. Dokument je bez podpisu, s doporučením, aby byl případ uzavřen.

Pak je tam opět jeden dopis od studujícího, tentokrát v Minnesotě, ze srpna 1952, jméno začerněno, který sebral řadu dokumentace o Teslovi, ale nemůže se nic dozvědět o dokumentech "zabraných FBI". Ani státní prokuratura, ani námořnictvo, dokonce ani státní knihovna prý nic nemají. Dotyčný se tedy ptá, komu byla dokumentace svěřena. Jako odpověď mu Hoover osobně píše, že FBI nic nezabavila a dává mu adresu na jiného asistenta státního prokurátora :-).

Dále se dovídáme jméno onoho chlapíka z Minnesoty (Mr. Leland Anderson), který se zřejmě dotazoval i jinde. Pan G.H Scherff z New Rochelle, bývalý asistent Nikoly Tesly (i jeho otec byl nějakou dobu sekretářem Tesly), totiž píše, že ač Lelanda nezná, ten už mu poslal dva dopisy, které Scherff připojuje. Zároveň upozorňuje, že má nějakou Teslovu dokumentaci a ptá se, zda má FBI o ni zájem, protože nechce, aby přišla do rukou a cizinců (o Scherffovi ještě více později). Dopis je z října 1954 a kopie obou dopisů jsou přiloženy. To už Anderson založil společnost TESLA INTERNATIONAL a žurnál "k počtě Tesly. Jaké informace asi chtěl získat od Scharffa? Ten to zřejmě dobře pochopil a raději to nahlásil nahoru. O úmyslech pana Andersona, to už asi moc nedovíme, ale je pravda, že navíc udělal hodně pro Teslovu slávu, která po válce už upadala.

Následující dopis je jahůdka na náš dort: Mr. Kenneth M. Swezey píše Hooverovi 25. června 1956 toto: Je pravda, že formu ACP navštívilo spolu s Kosanovičem (který se po válce stal ministrem v Bělehradu) a se mnou hned po Teslově smrti, ale podle právníka P. Wittenberga, (který zastupoval Teslovu pozůstalost), mu prý 15. března 1955 ACP napsalo, ACP že už nic z pozůstalosti nemá. Zároveň Swezey zjistil, že s blížícím se stým výročím Teslova narození zmizela i zlatá Edisonova medaile, kterou tam tehdy ještě viděl!!!

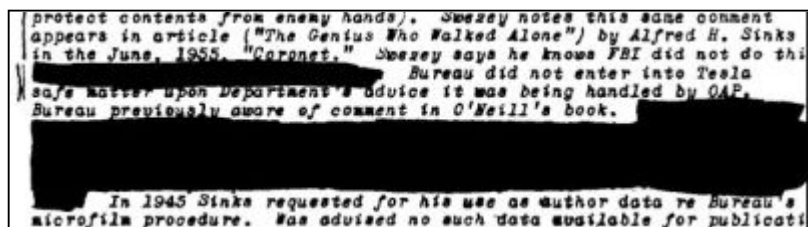
Trezor prý byl podruhé otevřen až po příjezdu zásilky do Bělehradu, kde je Teslův majetek teď uložen v muzeu a to panem Kosanovičem. Jeho sekretář teď stvrzuje, že tam už medaile nebyla. Kosanovič prý objednal ze Států její kopii a na potřebných 400 dolarů se v Jugoslávii dělá sbírka. Závěrem žádá Swezey - celkem oprávněně - že sice ví, že FBI medaili nesebralo, ale protože dali volnou ruku ACP, snad si alespoň vzpomenou na detaily a jak s Teslovým majetkem ACP zacházela.

Následují kopie z časopisů *Power Magazine* a *Amerikanskij Srbobran*, zde ale uděláme pauzu a budeme pokračovat v rozboru v další kapitole.

FBI SLOŽKA O TESLOVI, 2. pokračování.

Časopis *Power* ve článku *Strange Genius* ("Podivný genius") vlastně jen popisuje Teslovy zásluhy, zatímco ten druhý, *Amerikanskij Srbobran*, navrhuje, aby přicházející 100 leté výročí Teslova narození (1956) bylo oslaveno speciální výroční poštovní známkou. Znáмка byla opravdu vydána a sbírka na medaili byla také úspěšná.

Další je ve složce interní memorandum FBI, kde A.H Belmont píše L.V. Boardmanovi (29.června 1955) kde cituje dopis od Swezeyho, že byl přítomen původnímu otevření trezoru a viděl tam tehdy onu medaili, zatímco později, v Bělehradě, už medaile (podle Kosanoviče) nebyla. Swezey prý se doslechl, že FBI navštívila OAP sklady (*Office for Allied Property*, tehdejší APC= Allied Property Control, asi tedy jen změna názvu, dále už se cituje jen OAP) a žádá FBI, aby mu pomohla medaili najít.

Ukázka ze složky

Cituje přitom knihu O'Neilla (*Prodigal Genius* tj. Marnotratný Genius), kde se měla FBI údajně dostat do Teslova sejfu už ten den, co Tesla zemřel (uvádí datum 8 ledna 1943). Jenže podle Wikipedie Tesla zemřel 7 ledna !!! Jde tu o úmyslnou dezinformaci či překlep? Swezey vysvětluje, že ví, že s nimi

tehdy nebylo FBI, ale že slyšel, že FBI navštívila sejf později. Co je ale pravděpodobnější, podle mého názoru, že naopak FBI je předběhla a přišla už 7ho! Nebo se jen O'Neil mýlí? Toto tvrzení O'Neilla ostatně uvádí i A.H. Sinks a určitě ho nedostal od FBI, protože jeho dopis je ve složce i s odpovědí FBI, že jejich mikrofilmy nejsou pro publikaci :-).

Rozhodnutí FBI, že se nebude zabývat Teslovou pozůstalostí přišlo ale až později, to když se dozvěděli, že OAP už trezor odstěhovalo do svých skladů. Co udělalo OAP či FBI předtím, o tom se nikde nic neříká. Také to, kdo to tehdy byl na návštěvě v OAP skladu 26 a 27. ledna 1943 - tedy ještě ten měsíc, co Tesla zemřel - se ze složky FBI ovšem nedovíme. Od koho měli povolení a k čemu ty námořnické uniformy? A OAP také mlčí . . . Cožpak nemají záznam o té návštěvě, seznam toho, co měli uloženo a případně i záznam, co si ta návštěva odnesla?

Je to vůbec divné: existovalo nějaké spojení mezi FBI a OAP? Vždyť OAP patřila pod ministerstvo spravedlnosti! Následují stereotypní odpovědi Swezeymu a ještě jiným, dokonce i

jednomu - také začerněnému - senátorovi, který se o to parně zajímal. Ne, napsali, FBI sejf nenavštívila, ani se později nezabývala Teslovým dědictvím. Je ale zajímavé, že dopisy mají subtitulek "špionáž" a podobně, tedy něco, čím se FBI zabývat podle svého statutu naopak musela.

Rovněž je zajímavé, že u externích pisatelů dopisů jsou uvedeny poznámky jako "pisatel u nás nemá záznam", že tedy FBI vyšetřovala jejich pozadí. Vzhledem k tomu, že sám Tesla tvrdil, že jeho poslední výzkum má vojenský charakter, je nasnadě, že zájemců, kteří by se chtěli zmocnit jeho poznámek bylo dost, ať už z osobních či jiných a nepochybně i špionážních důvodů. Je pravda, že ovšem jen speciální odborníci by byli bývali schopni z poznámek něco vyčíst, ale o nich se nikde nemluví.

Na většinu dopisů odpovídal tehdejší direktor FBI *J. Edgar Hoover*, snad nejkontraverznější direktor vůbec. Kdysi bojovník proti Mafii za prohibice, později ale naopak odmítal proti ní zasahovat. Podle Wikipedie se ho postupně snažili odvolat už Truman, Kennedy i Johnson, ale nechali to, protože - podle Wikipedie - "politická cena by byla příliš vysoká". Po česku řečeno, měl o nich asi také záznamy :-). Ironií osudu je, že právě on vedl vyšetřování Kennedyho vraždy a zcela odmítal možnost spiknutí. Zemřel 2. května 1972.

Ale ještě než zemřel, jedno velké překvapení nás čekalo: jiný, také začerněný, pisatel mu píše, že napsal na OAP a místní funkcionář *Henry G. Hilken* mu odepsal, že oni "Never had custody nor had vested any property of Nikola Tesla" ("Nikdy neměli v opatrování či legální úschově žádný majetek Nikoly Tesly"). Jak by tedy vysvětlil - zde předbíháme - že právě odtamtud dostal Kosanovič trezor? A co na to Hoover? Nic, jen stereotypní odpověď, že FBI s tím nic nemělo společného.

Po smrti Hoovera byl nějakou dobu dočasným direktorem W.D. Ruckelhaus. Jemu přichází dopis z Aljašky, žádající zveřejnění Teslových poznámek. Ruckelhaus odpovídá zase stereotypně, jen s tím rozdílem, že dokumenty "zabavila" OAP. Tak tedy ne úschova, ale přímo zabavení? Ale, ale! A pod tím úřední poznámka - ne teda už pro adresáta - že Teslova pozůstalost byla nebezpečná z ohledu na bezpečnost USA. To ale nikde "úschovna" OAP naopak netvrdila a Kosanovič tam prý šel jen hledat závěť. A měla OAP vůbec právo vojensky tajný materiál zabavovat nebo dokonce jen uskladňovat?

7 června 1973, tedy rok po jeho smrti Hoovera jmenoval Nixon direktorem FBI *C. M. Kelleyho*. Měsíc na to se objevuje ve složce dopis (podpis jako u mnoho jiných začerněný), žádající povolení nahlédnout do Teslových dokumentů. Kelley mu odepisuje už stereotypní odpověď, že "trezor neotevřeli a majetkovou pozůstalost měl na starosti OAP". Celkem zbytečně dodává, že ale o návštěvě trezoru Kosanovičem a jiným FBI vědělo - byl to přece jeden z prvních dokumentů ve složce. Otázku, zda existovala ještě jiná, super-tajná složka, už nám ovšem Hoover neodpoví, i kdyby chtěl :-).

Zatím se ve světě znovu objevuje zájem o Teslu a jeho "ztracené" deníky. Není divu, je studená válka s velmi ožehavými strategickými problémy. Nukleární zbraně jsou na pochodu, běží i ozbrojovací závody s Ruskem. Hned měsíc po předešlém dopise přichází jiný, kde pisatel tvrdí, že se dozvěděl, že FBI otevřela 7 ledna (teda už v den smrti Tesly !!) jeho sejf a zabavila dokumenty. Podle Swezeyho tam ovšem 8ho - kdy tam byl on - žádné důležité dokumenty nebyly a deníky už vůbec ne. Byly snad v oněch dvou nákladních materiálu, co si odvezla 9ho ledna APC? Sotva, vždyť tam by je pak už ani sám Tesla nenašel!

A co víc: pisatel chce vědět, kdo k zabavení dal rozkaz, jakož i proč a kde jsou tedy dokumenty teď. Naivně asi předpokládal, že mu to řeknou :-). Muselo to být ovšem velice lehké pro FBI přijít už v den smrti, otevřít sejf, sebrat co chtěli a nařídít personálu, aby se o tom nikomu nezmiňoval. USA už totiž bylo už přes rok ve válce a hrozba vyzrazení vojenského tajemství jistě stačila zastrašit každého. Ostatně nebezpečí špionáže opravdu hrozilo, nevěřili patrně ani Kosanovičovi - ba je dokonce možné, že mu oni sami poradili, aby se obrátil na APC a tak přišel už s křížkem po funuse. To je ovšem jen náš dohad.

Ještě jedno je zarážející, ale to opět předbýváme: jak je možné, že FBI nechalo později Kosanovičovi poslat trezor i s obsahem a deníky, mezi nimiž byl i ten z Kolorada - aniž by je předtím vyhodnotili vědci a techničtí experti? Pravda, bylo to už hodně pozdě po válce, ale nebezpečí, že by se Teslových tajných zbraní mohli zmocnit Rusové, zde pořád ještě hrozilo. Srbové navíc sympatizovali s Rusy, byli částí ruského východoevropského "protektorátu" a jistě tam bylo i plno ruských špiónů. I když bychom uznali, že Tesla nic použitelného v denících neměl, regule jsou regule. I zde se spíše zdá, že Srbům dali jen to nepoužitelné, např. z Kolorada bezdrátový rozvod energie po celé zeměkouli, případně technologicky zastaralou komunikaci z věže ve Wardencliffu.

A Kelley opět opakuje starou zaklínací formuli s tím, že dopis předává Státnímu prokurátorovi, pardon, jen jeho asistentu. Nu jde přece o ztrátu medaile, ne? Je zajímavé, že Kasanovič si nikde nestěžuje, že mu neposlali všechny deníky. Inu jak by mohl, v trezoru je už neviděl, ty asi byly předem schované už 7ho ledna . . .

V dopise z 13 listopadu 1973 se tentýž pisatel rozčiluje, že vůbec nedostal odpověď na to, na co se ptá. Také poukazuje na *Freedom of Information Act* (zákon o přístupu k informacím) a vyhrožuje, že odpověď FBI zveřejní v tisku. To ovšem nechalo Kelleyho chladným a znovu tvrdí, že dokumenty zabralo OAP. A tak pisatel nelení, píše v říjnu Státnímu prokurátorovi a odvolává se tam na onen zákon. Chce vědět jen tři body:

- 1) Má FBI pořád ony dokumenty?
 - 2) Mají-li je, co je třeba udělat, aby je mohl vidět?
 - 3) Nemají-li je, kdo je tedy má?
-

Další je dopis od jiného pisatele, z června 1956, žádající přístup k Teslovým poznámkám, protože autor se zajímá o bezdrátový přenos elektrické energie. Zato další záznam obsahuje něco nového.

Je z 25 července 1957 a cituje agenta FBI *Mastrowiche*, že jistý pan a paní *Stormovi* vydávají bulletin, který obsahuje informaci o létajících talířích a meziplanetárních letech. Nu nic protistátního, že? Proč tedy s tím na FBI? Autor se domnívá, že dotyčná paní zneužívá popularity a úspěchů Nikoly Tesly. K čemu asi, to dopis neříká :-). Agent pokračuje výpisem, co Tesla dokázal, zmínkou o jeho "paprscích smrti" a to, že by mohly ubránit Spojené Státy proti nepříteli. Tesla prý se zmínil panu *Lawrencovi* (autorovi onoho článku v Times z roku 1940), že by tajemství vyrazil vládě USA, ale že nechce být rušen v práci žádnými jinými vědci. Uvedený Bulletin také tvrdí, že Teslova vysílačka byla dokončena a uvedena v provoz až po jeho smrti a že "Teslovi inženýři" s její pomocí navázali spojení s kosmickými loďmi. Proč se zrovna tohle dostalo do složky, to nikdo neví: ufácká manie sice byla už v plném proudu, ale takové akce přece nebyly ilegální, obzvláště když vláda tvrdila, že UFA neexistují :-).

A opět další dopisy žádající zveřejnění dokumentů, které FBI "zabavila". Zde se už objevuje i další informace: ve své odpovědi FBI potvrzuje, že jejich složka indikuje, že materiály zabavila OAP a že oni udělali přehled pozůstalosti včetně jeho písemností (ale už neříká, kde je :-). Nikde také neuvádí, co se s pozůstalostí a dokumenty stalo (dopis je z roku 1960).

O'Neilova kniha tedy způsobila FBI hodně trápení, ale nikde jsem se nedozvěděl, že byl za to také popotahován. Proč asi? A dopisy přicházely, každý pečlivě a stejně zodpovězen. Nic posatelům nepomohlo, když někteří tvrdili, že mají "security clearance" (tj. že jsou bezúhonní, případně že mohou pracovat se státně tajnými dokumenty), ani to, že to chtěli pro studium či (jen?) proto, že jim to zákon o přístupu k informaci dovozoval. Většinou se jednalo o lidi, kteří nebyli realisty: pokud by FBI dokumenty mělo a byly bezcenné, bylo by jim je už dávno otevřelo a pokud naopak byly tajné, otevřít je nemohli a dokonce ani nesměli.

Co vlastně O'Neil napsal ve své knize? Citujeme:

"Operatives from the FBI came to Tesla's hotel room shortly after his death and opened the safe in his room. They took the papers that it contained, in order to examine them for a reported secret invention's possible use in the war." V češtině: "*Zmocněnci FBI přišli do Teslova hotelového pokoje krátce po jeho smrti a otevřeli sejf v jeho pokoji. Sebrali papíry, které obsahoval, aby přešetřili, zda neobsahují reportovaný vynález, který by bylo možno použít ve válce*". Slovo "reportovaný" jasně naznačuje, že to někdo FBI oznámil a tudíž FBI mělo povinnost to vyšetřit. A přesto tam - podle jejich tvrzení - ani nešli?

Patrně nebyl Kosanovič první a zdá se logické, že někdo musel papíry prostudovat, už vzhledem k udání. Kdo to vyšetřoval, O'Neil neuvádí, dokonce ani ne zdroj jeho informace. Také se nelze domnívat, že by se tolik mýlil - jistě své informace pečlivě studoval, když o Teslovi napsal celou knihu, kterou pak mohl kdekdo kritizovat pro nepřesnost.

Jak už jsem napsal, nějaké deniky dostal daleko později sám Kosanovič, patrně až po jejich podrobném prostudování. Jiné se prostě "ztratily", patrně ty, které se týkaly zbraní, protože nesměly za železnou oponu. Z toho důvodu se také nezdá, že to bylo FBI, co později navštívilo sklad v OAP: Tesla by sotva schovával svoje nejcennější a nejčerstvější vynálezy do sudů či do balíků. Jak nám Kosanovičova zpráva o návštěvě říká, v sejfu byly jen fotografie, nepříliš cenné papíry a ona medaile, o kterou patrně FBI nemělo zájem. Samotný důvod, proč FBI šlo v době

války po vynálezech, která sám Tesla označoval jako zbraně, je logický. Také to, že se to utajovalo, bylo dáno situací. Ale co když FBI mluví pravdu a s Teslovou pozůstalostí opravdu nemělo nic společného?

Pak ovšem bylo chování tajné služby nezodpovědné a přímo kriminální. Jejich výmluva mluví za ně: je to totiž zřejmě jen napůl pravda. Některé materiály opravdu zabavila OAP - ty nebyly nebezpečné a tak je opravdu přesunula do svých skladů. Všimněme si také, že OAP netvrdil, že je zabavil, ale jen vzal do úschovy. O'Neil naopak už mluví o "zabavení" a to přímo agenti FBI. O tom ale nic ve složce není, jen soustavné popírání.

Jedna věc je jistá: nikdo by se nevymlouval, že vykonával svou práci špatně a nechal vojensky tajné materiály skladovat u civilní OAP. Z dokumentů je navíc jasné, že FBI bylo už v roce 1940 upozorněno, že Tesla se v novinách vyjádřil o tom, že vymýšlí hrozné zbraně. To pochopitelně mohlo získat zájem špiónů a povinností FBI bylo chytat špióny a zabránit jim v činnosti.

A vidíte: oni nechají vše odvést oddělením ministerstva spravedlnosti a ani se nezajímají, co tam je . . . To by určitě někoho stálo job, možná i nějaký trest na svobodě, když byla USA ve válce! Ne, FBI to vše zařídilo, jak se od něj očekávalo - tiše a ochotně (jako purpura na plotně, pan Suchý promine :-). Proto se nemuseli bát trestu, že jednali nezodpovědně a klidně se na to vymlouvat. Výmluva na OAP byla asi jen předem dohodnutá pro veřejnost, navíc jakožto velmi opatrně formulovaná polopravda: OAP opravdu něco uskladnil, ale nikde není řečeno, že vše.

Uvidíme, zda si ještě něco ze složky FBI přečteme mezi řádky . . .

FBI SLOŽKA O TESLOVI, 3. pokračování.

A náhle se tu objeví dopis z března 1964, kde pisatel říká - jméno autora je začerněno - že se ze zdrojů dozvěděl, že Teslovy papíry byly "studovány". Odpovědí je ještě pořád standardní Hooverovo "my nic, to všechno OAP". Následuje dopis od studenta Oregonské univerzity, který se dozvěděl, že Tesla pracoval s paprsky smrti a chce vědět detaily. Ne, nezavřeli ho, psal se už rok 1967 a bylo po válce, i po té studené. Jeho poznámka, že mohlo jít o laser, byla v odpovědi ignorována.

V roce 1970 také kdosi píše, že znal člověka, který žil blízko místa, kde měl Tesla laboratoř a když prý ji rozebírali, nějaké papíry vítr rozvál po ulici. Prý by bylo fantastické, kdyby se ty Teslovy poznámky (kdy, tehdy?) zachránily. Pisatel také píše, že v roce 1926 či 27 napsal článek, kde dokumentuje Teslův návrh kongresu USA postavit vysílače každých 150 mil, vytvářející energetickou stěnu, kterou by v případě války žádný materiální předmět nepronikl. Byl prý tehdy odmítnut (to se nedivím, při délce hranic a ceně Teslových vysílačů by to USA finančně zruinovalo, j.h.)

Podle dalšího dopisu FBI zabralo Teslovy papíry už 7 ledna 1943, jak je tedy vidět, O'Neillova kniha strašila FBI pěkně dlouho. Je také zajímavé, jak se časem měnily důvody - ty právě i ty fingované - proč se lidé chtěli podívat na Teslovy dokumenty. Jeden pisatel tvrdí, že kdysi Teslovy návrhy byly přehlíženy, ale dnes už máme vyspělejší technologie. Datum bohužel chybí, je tam jen razítko, že dokument, jako ostatní, byl odtajněn v roce 1980.

Víc informativní je další dopis (z roku 1973), který tvrdí, že Teslovy papíry byly nabídnuty tomu, kdo by postavil Teslovi muzeum, ale nikdo prý se nenabídl. Nakonec prý byly dokumenty (které a kolik?) poslány do Teslova muzea v Bělehradě, někdy prý mezi 1950 a 1954 (= rok založení muzea). Ač prý měl Tesla americkou příslušnost, dokumenty byly tak zaslány zcela cizímu státu. Autor uvádí, že by si papíry rád prohlédl, aniž by musel letět do Jugoslávie. Jasná narážka, že FBI asi má ještě kopie. Následuje stejná odpověď, ale už od Ruckelhouse, dočasného šéfa FBI. Jeho následovník, C.M. Kelley, ale už v roce 1975 odpovídá opatrněji (vyšel už totiž zákon o svobodě informace): "Na vaši žádost o Teslovy dokumenty a s ohledem na zachování soukromí osoby, která by mohla být středem tohoto výzkumu, vám nemůžeme sdělit, zda dotyčnou informaci máme či ne. Když ale zašlete notářem ověřené potvrzení, že jste Teslovým příbuzným, tak se podíváme a dáme vám vědět."(volně přeloženo, j.h.)

Další pisatel - a zrovna taďy by se hodilo znát jeho jméno - píše v roce 1976, že sice v roce 1973 zamítl možnost, že by Teslovy vynálezy měly vojenské použití, ale podle nových pokusů v Hill AFB (letecká báze v Utahu, j.h.) chce FBI upozornit, že Sověti mají přístup k Teslovým deníkům

(míněno k těm v Bělehradu, j.h.).

Další dokument z roku 1980 oznamuje to, co už víme, že v tom roce byl Teslův fajl deklasifikován, tj. odtajněn. Jenže - a v tom je háček - jen část dokumentů z původního fajlu, jinak řečeno, byly zde teda najednou dva fajly: jeden, nevinný, obsahující většinou jen dotazy a "razítkovou" odpověď od Hoovera a druhý, stále ještě tajný. Což jsme tušili už na začátku tohoto článku. Tento zcensurovaný fajl bylo už ale teď možno získat úřední cestou.

Nu a opět jedna lahůdka: plukovník letectva Allan J. MacLaren (poradce pro strategické a kosmické systémy, divím se, že jeho jméno není začerněno) napsal dopis, ve kterém uvádí:

- 1) Bylo nám řečeno, že FBI vlastní řadu dokumentů z Teslovy pozůstalosti
- 2) Věříme, že jsou tam dokumenty užitečné pro výzkum vedený DoD (Department of Defence, tedy Ministerstvo obrany)
- 3) Protože nevíme, jak velký objem dokumenty zabírají, jsme ochotni k vám poslat výzkumníka, který by FBI pomohl vybrat, co letectvo potřebuje.

.. Zajímavá je i odpověď: R.S. Young, zástupce ředitele pro Kongresové záležitosti, potvrzuje, že Teslovy dokumenty byly zkoumány oddělením OAP, námořnictvem a Úřadem pro výzkum a rozvoj. Dokumenty pak byly vydány už v únoru 1943 Kosanovičovi (zde se určitě pisatel mylí, ledaže by myslel jen ty diplomy a fotky, které by ale sotva letectvo zajímaly :-). Na druhé straně vidíme, že vyzrazuje víc, než FBI (které to ovšem také muselo vědět). Ve svém druhém dopise dodává Young ještě více: 26 a 27 ledna 1943 prozkoumali uvedené složky dokumenty (to už ale ve skladišti OAP) pracovníci OAP, Úřadu pro vědecký výzkum a rozvoj, MIT (tj. Massachusetts Institut of Technology, což je prestižní technická univerzita USA), zástupci úřadu pro námořní inteligenci (tj. špionáž) a Úřadu pro námořní výzkum. FBI se nezúčastnilo (rozuměj: nepozvali je :-). Zúčastnění se dohodli, že dokumenty neobsahují nic, co by se dalo technicky využít nebo by bylo nebezpečné v rukách nepřítele (toho v roce 1943). To by ale jistě napsali, i kdyby tomu bylo naopak - přece nepřiznají, co tam našli cenného. Přesto si některé dokumenty odnesli a zbytek ofotili.

Je zajímavé, že poplatek za skladování Teslovy pozůstalosti zaplatila jakási Charlotte Muzar, agent pro Kosanoviče, který tvrdil, že je Teslův synovec. Paní Muzarová také pomáhala pakovat věci pro odeslání do Bělehradu a popisuje to v reportu z roku 1980 (který bude mimo jiné předmětem naší druhé série článků o Teslovi) . Dále píše Young, že v říjnu 1945 navštívil jejich úřad mladý vědec, protežé Tesly (kdo to asi byl?) spolu s reprezentantem výzkumu v Daytonu, stát Ohio. Žádali, aby jim FBI povolila přístup k Teslově pozůstalosti. Na to jim FBI dalo svou stereotypní odpověď, s tím, že nemají žádné pozdější záznamy než z roku 1943.

Ale dotazy se hrnuly dál, jen v letech 1973 až 80 jich bylo nejméně dvacet a přinášejí nové náměty. Dopis z roku 1981 například uvažuje, že by podle Tesly bylo možno "zapřáhnout" elektromagnetické vlny v atmosféře a tato "volná" energie (a hlavně skoro zdarma, nahradila by jiné zdroje a například učinila USA nezávislé na arabské naftě, to by se hodilo dnes ještě víc, j.h. :-). Jiný dopis tvrdí, že Tesla "daroval" některé své dokumenty vládě Jugoslávie (patrně ještě před válkou?) Krátce po válce byl pak zaslán zbytek dokumentů Teslovu institutu (tedy ne ještě Teslovu muzeu!) v Bělehradě Kosanovičem, který se později stal velvyslancem Titovy vlády pro USA.

Je tam jmenován i jakýsi Butler, který tvrdí, že Sověti tam měli k dokumentům přístup a hned také

zahájili vývoj smrtících paprsků. Nebudeme se asi mýlit, když řekneme, že se obě strany o to tajně zajímaly. Jinde ve fajlu totiž někdo tvrdí, že manažer OAP poslal některé dokumenty do laboratoře WPAFB (Wright-Patterson Air Force Base), kterážto laboratoř byla později zrušena a nahrazena jinou.

Následuje celá řada stránek z knihy Margaret Cheney: *Tesla, muž před svou dobou* (Tesla, Man out of time), stránky zobrazující pokusy v Koloradu, navíc s téměř celou kapitolou nazvanou *Missing papers* (Chybějící dokumenty). A hned za tím někdo popisuje celou řadu leteckých katastrof, jejichž počet se vymyká normální statistické pravděpodobnosti. To ho vede k názoru, že někdo pokračuje v Teslových pokusech. Na konci dopisu se omlouvá, nechce prý být považován za blázna (doslova "pošuka"). Ale asi byl 9teda považován :-).

A opět jedna zajímavá stránka, potvrzující, že "6 stránek z fajlu zablokováno". Že byly přesunuty do toho jiného, tajného fajlu, je zřejmé - jsou totiž následovně uvedeny pod novým číslem, jinak řečeno, "mládeži nepřístupné" :-).

V dalších stránkách se popisuje (report přišel newyorské kanceláře FBI) že Kosanovič, ačkoliv to byl člověk, kterého prý byl Teslovi "silně nesympatický", 7. ledna 1943 vnikl do pokoje Tesly a pomocí zámečnicka "se vloupal" do trezoru a spolu s několika svědky "odnesl odtamtud hodnotné papíry, formule, designy a podobně". Autor podezřívá, že Kosanovič mohl tento materiál předat nepříteli (patrně Němcům, protože dopis je psán 11 ledna 1943). Informant dodává, že to oznámil i jiným státním orgánům a navrhuje zahájit trestní řízení za vloupání jakož i moratorium na dokumenty, které mají být zabaveny, speciálně ty, které mohou být použity nepřitelem.

Odpověď přichází hned 21 ledna: přiznává se, že FBI má rozsáhlý fajl na Teslu, který byl mimo jiné od roku 1922 členem organizace "Přátel Sovětského Ruska". Noticka pod tím, nezačerněná, dodává, že materiál na Sweneyho lze získat tam a tam. Měli tedy na něj také slušně tlustou složku, jakož nepochybně i na Kosanoviče. Že ten nebyl vůbec zatčen ani vyšetřován, potvrzuje fakt, že ho nepodezřívali či že možná pracoval právě pro ně :-). Další dopis z března dokumentuje podle zprávy speciálního agenta FBI, že materiál je konfiskován a uložen v AECD (Alien Enemy Custodian Detention, po česku Úřad pro izolaci nepřátelského materiálu) a že se tím nemá už FBI zaobírat. Jinak řečeno, bylo jim řečeno "ruce pryč, přidělili jsme to jiné organizaci". To by naznačovalo, že se zatím prováděl detailní výzkum Teslovy dokumentace jinde, přímo pod rouškou OAP.

Další hrozkou je dopis od Abe Spanela (z 22 února 1943), prezidenta fy. International Latex Corporation, který tvrdí, že byl dobrým přítelem Tesly a že Kosanovič byl jen třetí nebo čtvrtý bratranec (míněno třetí či čtvrté "koleno", jak se u nás říká) a že je byl jediný žijící příbuzný Tesly v USA (v době jeho smrti, j.h.). Také to, že pozůstalost přešla na něj, ale že vydal většinu Teslových patentů vládě USA (nu proč ne, Tesla za ně stejně nic nedostával a většinu z nich předtím předal Westinhousevi, navíc zcela zadarmo. Spanel také ukazuje, na příkladu Teslova přenosu energie bez vodiče, že by měly být dokumenty v rukou zodpovědného úředníka vlády, obzvláště v době války. On sám -Tesla- prý ještě několik dní před svou smrtí volal na ministerstvo války a nabízel svoje nové objevy. Jugoslávská vláda posílala Teslovi měsíčně 600 dolarů, cosi jako penzi. Spanel prý také kontaktoval speciálního agenta FBI už předtím. Také Bloyce Fitzgerald, Teslův sekretář, prý už asi informoval FBI.

Nu tak vidíte, naše předpovědi se uskutečňují: nejenom že FBI vše vědělo už před Teslovou smrtí,

ale zcela jistě se nějakým způsobem zúčastnila zabavení Teslovy pozůstalosti. Teprve pak přišla ta výzva, aby toho nechali a přenechali to odborníkům. Což se stalo, ale o tom si řekneme až zase později.

FBI SLOŽKA O TESLOVI, 4. pokračování, závěr.

A pak najednou - a tady bych řekl už vlastně začala studená válka - v dopise ze 17. října 1945 se dovídáme, že 9 června téhož roku kdosi oznámil, že se někdo pokusil získat papíry z Teslovy pozůstalosti a to pro Rusy - a je jmenován prezident fy. Latex. Dotyčný informátor se předtím ozval 27. září 1945 a oznamoval, že (už dříve zmíněný) Spanel je jeden z finančních podporovatelů Komunistické strany USA a že má velký politický vliv ve Washingtonu. A že armádní kontrašpionáž to vyšetřuje. Také tvrdil, že jakýsi Fitzgerald organizuje skupinu armádních vědců, kteří chtějí zkoumat Teslovy papíry a že se chystají k Henry Fordovi, požádat ho o finanční podporu pro tu věc. A že prý Čína potřebuje levný přenos energie na dálku a tam že by teda výzkum počali.

Dále se dovídáme, že oněch 75 beden a balíků bylo zabaveno pod ochranou Daňového úřadu a že skladné platí jakýsi Sava Kosanovič. Vyšetřovatel thedejší fy. APC (Allien property Control, Úřad pro cizinecký majetek) potvrdil v dopise FBI, že hned v té noci, co Tesla umřel, byl jeho majetek zabaven a přiložil seznam všech zabavených věcí.

Také dopis vyšetřovatele z 30. ledna 1943 se v FBI složce opravdu nachází jako hned další na řadě, ale seznam věcí tam už není. Pisatel píše, že měl na zřeteli dvě věci: posoudit, jak dalece by informace v pozůstalosti mohla být užitečná USA a jak nebezpečná by byla v rukou nepřítele. Dopis se prý netýká materiálů, které měl Tesla schovány v podzemí hotelu New Yorker už deset let před svou smrtí. To je zajímavé - kam se asi poděly? Zdá se, že byly jako zástava za nezaplacené účty zabaveny ředitelstvím hotelu a někde je "vykoupil" - vlastně doslova - a odnesl. A ty dokumenty ze skladu APC?. Inu vyšetřovací komise - odborník z Massachussetts Institute (MIT) a jiní - zjistili, že papíry jsou bezcenné a "ani v rukou nepřítele nejsou nebezpečné" (opravdu doslova takto napsáno!, j.h.).

A teď přide ta bomba: pisatel poznamenává, že část papírů byla odstraněna z APC a zaslána ke zkoumání, aby si odborníci udělali názor, jakými nápady se zabíral Tesla v posledních letech. A dokumenty prý jsou přiloženy k dopisu! ACP prý je mělo všechny uskladněny, zatímco autor zasílá jen několik dokumentů v příloze - ale už neříká, co se studovalo u zbytku dokumentů! Dále tvrdí, že se Tesla v poslední době zabýval spíše spekulacemi a filozofií, jakož i propagandou svých nápadů, ale nic prý tam neobsahuje nějaké nové principy či metody k jejich realizaci. A podepsán John G. Trump, technický poradce z oddělení 14, NDRC. Nenašel jsem tehdejší význam té zkratky (jen dnešní, "National Development and Reform Commission" of China :-), ale asi to bude nějaký ústav na MIT.

A zde je ta příloha, patrne nejdůležitější dokument z celé Teslovy složky, proto uvádím celý

seznam. Název je zcela prozaický"

VÝTAH Z PÍSEMNOSTÍ DR. NIKOLY TESLY PRO SPRÁVCE APC.

" O dnech 26 a 27 ledna A 1943 byly prozkoumány technické papíry Dr. Tesly, uložené po jeho smrti v APC, za účelem zjištění, zda by v nich nebyly nějaké myšlenky užitečné válečnému úsilí USA. Zkoumání se zúčastnili Mr. Newington, správce APC, New York, Mr. Hedetnielmi, APC Washington, Dr. Trump, Massachusetts Institute of technology, Mr. George, námořní kontrašpionáž, Mr. Palmer a Mr. Corbet, oba USNR (United States Navy Reserve, patrně rezervisty z kontrašpionáže).

Dále je seznam technických dokumentů z r. 1925 až 1942, v pořadí, jak byly nalezeny, a s popisem:

A) Možnosti elektrických generátorů (1934) -zdroje vysokého napětí typu Van de Graaf (to jsou ty velké kovové koule na podstavcích, často focené, jak z nich šlehají blesky. j.h). Ty se podle Tesly nehodí pro průmyslovou aplikaci. Tesla se též zmiňuje o své věži v Long Islandu, kde dosahoval až 30 milionů voltů.

B) Článek, kde Tesla vypočítává energii výbušnin, ale později zabočuje do přenosu energie mechanickými vibracemi

C) Popis procesu na odplyňování, rafinaci a čištění kovů (1930). Proces byl prý doporučen několika firmám.

D) Odpověď fy. AMTORG na otázky sovětských inženýrů k jeho způsobu generace vysokého napětí a urychlování nabitých částic (1935). Patrně jde o generaci elektrostatickou (jak dnes známo, málo efektivní, j.h.) na principu Van de Graafa, ale tak, že elektrický náboj je přenášen plynem (podle komise prý nic neobvyklého).

E) Telegeodynamika (1940), datovaný dopis firmě Westinghouse, navrhuje přenos elektrické energie pomocí mechanických vibrací v zemské kůře. Přístroj by byl připevněn ke skále a dodával energii v rezonanční frekvenci. Komisi se to zdá nereálné a i Westinghouse to, i když laskavě, odmítl.

F) Způsob přenosu koncentrované energie elektrostatickým způsobem, např. jako elektrony v elektronece, když jsou tyto akcelerovány vysokým napětím. Komise usoudila, že tento způsob je znám, ale nepracuje na větší vzdálenosti a tudíž nemůže poskytnout nepříteli žádnou výhodu. (Poznámka: Vzpomínám, jak Rusové v šedesátých letech zveřejnili, že jsou schopni bezdrátově přenést elektrickou energii přes Ural s účinností 15 procent - to znamená místo jedné elektrárny by museli při stejném výkonu postavit hned šest, aby dodali stejný výkon :-).

G) Oběžník, rozesílaný Carol Birdovou, o přenosu energie podle Tesly (komisi se zdá, že se jedná jen o způsob podle F)

H) Série dopisů britské vládě v roce 1936, 37 a 38, kde Tesla jim navrhuje prodat konstrukci k akcelerování částic na vysokou energii, tzv. paprsky smrti, které by uchránily Anglii proti leteckým útokům (opět metoda F) a Britové odpovídají, že nemají zájem. (Poznámka: jak je vidět,

nikdo tehdy nepochopil, že Tesla zřejmě objevil princip šíření vln v horních vrstvách atmosféry, které se chovají jako vakuum, dnes využívaný třeba pod jménem HAARP - jedni z prvních, kteří postavili tento dlouhový "ohřívač" ionosféry byli právě Rusové, j.h.)

I) Memorandum psané po Teslově 75 narozeninách, popisující objevy, které věřil, že udělal. První je dynamická teorie gravitace, o které tvrdí, že ji ale nedokončil. Druhá je o jeho domněnce, že ve hmotě nemůže být jiná energie, než kterou získala z vnějšku - tedy opak toho, co říká Einstein). Také se vyjadřuje v tom smyslu, že nevěří v nukleární energii.

J) Metoda, jak vyrobit silnou radiaci - nový proces, jak vytvořit silné záření. Jeho přístroj popisuje takto: silný proud (jet) vhodné kapaliny vyrábí vakuum kolem elektrody a tak generuje proudy o daném napětí a objemu (?).

K) Tesla se prezentuje v dopise jako majitel licence na telegeodynamiku, na jejíž pokusy věnoval Morhan a další už půl milionu dolarů. Tato telegeodynamika bude prý dělat neuvěřitelné divy.

L) Teslův nový objev hydraulického pohonu (1925´), kdy se hydraulická energie v prostoru mezi dvěma cirkulárními disky mění na energii rotační (patrně jeho známá turbina, která opravdu pracuje, ale je celkem technicky nevýhodná, jak nám tvrdí odborníci, j.h.). Odborníci ale dodávají, že sice může pracovat, ale že ji Tesla už veřejně vysvětlil.

M) Energie pro budoucno, to je název memoranda psaného patrně jako odpověď na dotazy z veřejnosti. Tesla se vyjadřuje v tom smyslu, že nukleární energie není možná elektrickou energií (místy se zdá, že si ji plete s energií planet). V závěru Tesla tvrdí, že je schopen přenášet elektrickou energii na vzdálenost 12 tisíc mil (asi 20 tisíc km) se ztrátou pouhých 5 procent (tedy ne se ztrátou 85 procent, jak to "dokázali" Rusové, j.h.)

N) Přenos elektrické energie bez drátů, kopie Teslova článku z časopisu *Electric World* (1904). Něco z biografie a pouze jen spekulace o tomto přenosu.

O) Světový systém beždrátového přenosu energie, článek v časopise *Telegraph and Telephone* (1927), ale praktický návrh chybí a komise se domnívá, že tak jak je idea předvedena, není realizovatelná.

P) Interview Tesly s Armagnacem, redaktorem *Science Monthly* (1928). Memorandum popisuje Teslovu současnou práci, např. nový druh letadla, raketové lodi (?) a bezdrátový přenos energie, světový systém přenosu řeči a televize. Negativně se Tesla vyjadřuje o jaderné energii, radioaktivitě a akceleraci částic vysokým napětím (tady něco nesedí, vždyť Tesla podle záznamu výše právě na té akceleraci pracoval?).

Q) Smlouva mezi AMTORGRM a Teslou, kde Tesla slíbil dodat aparát na vysoké napětí 50 miliónů voltů, urychlující částice k jejich vysílání až do vzdálenosti stovek mil i více. Rychlost částic ne menší než 350 mil/sec. Tesla podepsal, že obdržel 25 tisíc dolarů za dodání. Komise usoudila, že jde o návrh výše uvedený jako F) a že se Tesla v něm snažil vyřešit námitky, kladené sovětskými inženýry. Jinde není žádná další informace uvedena a podle exhibitu D) výše je zřejmé, že to nemohlo pracovat.

Ještě poznámka pod seznamem: Inspekce několika aparátů z beden ukázala, že se jednalo jen o staré měřicí přístroje, používané několik desítek let předtím.

Náš komentář:

1) Především je jasné, že dohad komise, že by dokumenty nemohly pomoci Rusům, byly mylné, stejně jako její názor, že nemají praktické použití. Mnohé vynálezy z nové doby využívají zde uvedených Teslových principů, tak například HAARP, laser, řízená torpéda a jiné. Pochopitelně ne v té formě, jak to uvedl, ale jak se říká "chytrému napověz" - komisi to zřejmě nic nenapovědělo :-). Jiště je, že Rusové měli zájem už předtím a zcela jistě také po Teslově smrti = koneckonců jim ještě něco měl dodat, ne?

2) Výběr dokumentů nebyl z "poslední doby", nejmladší je o telegeodynamice (1940). Pokud tam mladší nebyly, no prosím, ale co když byly? A co když byly ty ve sklepení hotelu - Tesla by patrně právě ty nejdůležitější a nejnovější schovával raději v trezoru než kde jinde.

3) Vůbec je zajímavé, jak byl výběr dělán, KDO ho asi dělal a jaké procento výběr dokumentů zahrnuje. Zdá se, že šlo určitý úmysl a vybíraly se ty, které se týkaly hlavně odbornosti poradce z MIT (elektro a mechanické). Je také zajímavé, že už v roce 1943 se považovala nukleární energie za hotovou věc, ačkoliv ještě nebylo jasné, zda budou nukleární elektrárny pracovat. urychlovače částic se pak používaly k výrobě izotopů.

4) Nevíme, zda některé dokumenty nebyly odebrány navíc a už se o nich nikdo nedozvěděl. Komise přiznává, že některé návrhy by mohly pracovat, ale odmítají se jimi zabývat, protože "už byly známy". Jedná se o starší návrhy, které Tesla nedokončil nebo které byly považovány za neúspěšné. Jenže co když byly nějaké novější, které přehlédli? Návrhům, o kterých se Tesla zmínil, ale které ještě nezačal či nedokončil, se také nebraly v úvahu, buď proto, že tehdy už Teslu považovali za visionáře, který ke stáří žil už jen iluzemi, ale hlavně proto, že představitost komise zřejmě dost pokulhávala.

5) Komise se nezabývala možností, že Tesla měl ještě jiné dokumenty někde schované, aniž by zkoumala dokumentu, uschované ve skladišti hotelu jako záruku. Kdo je tehdy asi tehdy vykoupil a zdalepak je dostal ven ze země a komu je asi předal?

6) Byly v trezoru skutečně jen fotky, diplomy a medaile? Zdá se, že ti, co byli přítomni otevření, byli většinou nezaujaté osoby, ale jediný, kdo podal toto svědectví byl Sweeney. Všichni ovšem mohli být zavázáni přísahou - USA už byly ve válce. Kam asi ty dokumenty přišly?

7) Víme, že Kusanovič zbytek dokumentů z APC (později přejmenované na AEC) dostal a předal srbské vládě. Kolik z nich se dostalo do muzea? Mohli někdo ukrást zlatou medaili, mohl ukrást i některé papíry, obzvláště ty, které komise neviděla. Stačil by pochopitelně i jen jeden, který ale měl praktické použití . . .

Mohli bychom pokračovat s dohady, ale zde už opravdu *oficiální dokumentace* o Teslovi končí. Zbývají už jen pozdější dohady a fámy, případně zajímavá data, která přece jen unikla všeobecné pozornosti. Ta nejsou o nic méně zajímavější - právě naopak - ale o tom si povíme v příštím seriálu.

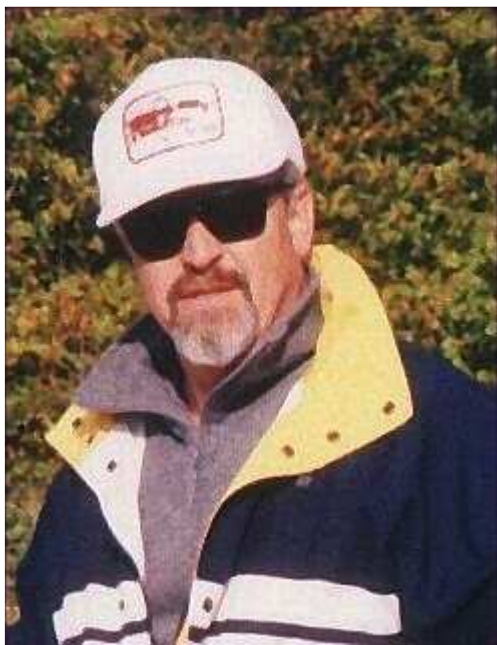
Jak už jsem napsal v úvodu, měl jsem původně v úmyslu jen odfiltrvat z ohromné záplavy informací to, co je jisté nebo alespoň možné, od pouhých fantazií či iluzí nebo případně i úmyslné dezinformace. Postupem času jsem zjistil, že na to jedna kniha nestačí a začal jsem psát hned druhou, TESLOVY ZÁHADY. Bude vycházet na pokračování v našem novém portálu *SF-inga* a opět bude i ona po ukončení vydána v celku.

Tato první kniha zahrnuje jen to, co Tesla sám napsal nebo co je v přístupných záznamech; je to tedy něco, co nebylo někým jiným upraveno a o co se alespoň částečně můžeme opřít. Není toho mnoho a už i tam musíme být opatrní, jak jsem to ostatně v textu naznačil.

Daleko horší je to už u té druhé části literatury, která se většinou hodí spíše do science-fiction. I když tato první kniha nám v tom dalším jistě bude vodítkem, rozhodně ne ve všem: jsou to věci, které jsou veřejně - rozuměj v oficiálním tisku - převážně popírány, nemluvě o tom, že byly odborníky kvalifikovány jako Teslovy senilní či pomatené výmysly. Mnoho z věcí totiž ani Tesla netvrdil. Jistě se tu také objeví částečně i naše zaujatost a předpojatost. Když už jsme ale začali, bylo by příliš opatrnické přestat s výzkumem tam, kde tato první kniha končí. Už proto, že Tesla si zaslouží po tom všem, co pro lidstvo udělal, spravedlivější ocenění jeho posledních prací.

(konec)

Honza Hurych,

se narodil ještě před světovou válkou (druhou, ne první!) v Libni, kde také povětšinou vyrůstal, do necelých pěti stop a sedmi palců. Velký kus mládí procestoval v tramvaji číslo 14, ať už jako študák směrem na Karlák nebo, s přeseďákem, do Dejvic - to když tam učil na Technice. Naposledy použil pražské tramvaje v roce 1969, směrem na letiště v Ruzyni, kde jeho stopa mizí.

Objevuje se až v Anglii, kde se zabýval převážně mytím oken ve výškových budovách. Z té doby také pochází jeho systém, jak umýt až 95 oken denně - nápad, který byl o čtvrt století později kýmsi okopírován jakožto *Windows 95*. A opět se nám stopa ztrácí na letišti, tentokrát je to londýnský *Heathrow*.

Zatím však jeho hledání "cesty na severozápad" pokračuje do Montrealu, kde to vypadá, že se už usadí. Dělá tam pro

komputrovou firmu z USA, ožení se a začíná pomalu počítat, kolik let mu ještě zbývá do penze. Po devíti letech ho to počítání asi přestává bavit, protože jeho stopa končí opět na montrealském letišti se jménem *Dorval* (bez háčku). V *Torontě*, kam měl namířeno, pak pobude necelých deset let. Z toho čtyři roky lítá pro CSA (opět bez háčku, neboť to je *Canadian Standards Association*) a certifikuje komputry v USA a Japonsku. Konečně se rozhodne: odstěhuje se nahoru na Huron, koupí si tam dům a dělá tam na elektrárně (no spíše uvnitř než na :-).

Když se ale dozví, že v *Saskatoonu* (což je jen tři tisíce kilometrů na SZ - zase ten severozápad!) hledají někoho, kdo umí navrhovat elektrárny, jeho stará cestovatelská vášeň se zase znova probudí. Usadí manželku Aťu za volant jejich krytého vozu, sebe umístí s mapou vedle ní a zatímco jejich pes (psina?) Tara se pohodlně roztáhne na zadním sedadle, vyjedou. Po třech letech a zimách - zimou se zde míní teplota kolísající mezi mínus třiceti a padesáti stupni Celsia - se rozhodnou, že ten zbývajících půl roku už tam na prérii stráví Honza sám, zatímco Aťa se vrátí, aby ochraňovala jejich dům v *Kincardinu* před Hurony, pardon, před cyklony (těch je tam víc než tornád, je to totiž u Huronského jezera).

Po roce se pak vrátil i on a dělal ještě rok v Missisauze u Toronta. To už se ale vídal s manželkou alespoň o víkendech, i když cesta autem tam a zpět mu trvala šest hodin. Konečně odešel do penze, prý aby mohl ušetřit na benzínu a také grációzně stárnout. To se mu pořád nedaří - ta

graciéznost - protože na to nemá dost času: založil si totiž dva netové časopisy, jeden pro sebe (Huronarii) a jeden pro čtenáře (Příložník). Později přibyla *E=nigma* a teď nová *SF-inga* Také psal do *Britských listů*, do *Neviditelného Psa*, *ArtFora* a sem tam mu vyjde nějaká ta reportáž či povídka v českých novinách. Ani to mu ale nestačí, tož si ještě vytvořil vlastní edici elektronických knih nazvanou KNIHY OFF-LINE, kterou, jak vidíte, pilně doplňuje, nejen textem, ale i svou grafikou.

Občas ještě cestuje, většinou už jen za své. Na těchto cestách je často považován za Skota, hlavně když dává spropitné. Z kádrového posudku vyplývá, že se zapojil pouze jednou a sice do elektrického obvodu vysokého napětí a to ještě omylem. Také se přiznal, že nemá žádné tajné ani veřejné konto ve Švýcarsku, čehož ale upřímně lituje. O své bohaté zkušenosti z cest se rád dělí s kamarády u piva.
